

de ovend

19e jaorgaank no. 5

de ovend

oktober 1991

negentiende jaorgaank no. 5

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge. De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden /ab.

Redakteur: Johan Veenstra.

Bureau-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwerk: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omflag: Sietske A. Bloemhoff.

Alle correspondeensie, inlichtings, adm./ab.: Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.

Tillefoon (05160)14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in 't jaor.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

Inhoold:

<i>Van de redaktie</i>	146
Boele Land <i>De balke op 'e schoelezoolder</i>	147
Jan Wybenga <i>Juryrappot Oolde Pookpries 1991</i>	153
Boele Land <i>Oolde Pook-Pries 1991</i>	155
<i>Mit D.K.K. d'r op uut! (VI)</i>	159
Benny Holtrop <i>Dag Beppe</i>	160
Oene Bult <i>Stelling</i>	162
Klaas Knillis' Hofstra <i>Mien mooiste boek - 5 -</i>	164
Johan Veenstra <i>Excellente straotveggers</i>	167
Willem Jan Teijema <i>Mei-trein</i>	169
Benny Holtrop <i>Zachiesan</i>	170
Karst Berkenbosch <i>Een Stellingwarver Schrieversrontien</i>	171
Lodewiek H. <i>Dagboekfragmenten 1991</i>	174
Henk de Vries <i>Verkassen</i>	179
Oene Bult <i>Beoordieling</i>	182
Harmen Houtman <i>Stellingwarvers naor West-Frieslaand</i>	184

Van de redaktie

De Oolde Pookpries 1991 is wunnen deur Boele Land uut Jelsum. Hi'j wun de pries veur et verhael *De balke op 'e schoelezoolder. Een traogische liefde op et Grunninger Hoogelaand*. Boele Land is van huus uut Friestaelig, mar tiedens de jaoren die hi'j in Ni'jberkoop woond het, het hi'j him et Stellingwarfs eigen maekt. Hi'j folgde een jaormennig leden ok de kursus Stellingwarfs veur beginners. In *De Ovend* hewwe al es een peer verhaelen van him lezen kund. Land het lerer Duuts west en zit now in de vut.

Boele Land kreeg de pries op 2 oktober in et gemientehuus van West-Stellingwarf uut hanen van burgemeester Lesterhuis van Oost-Stellingwarf. De pries bestaot uut een oorkonde en een bedrag van vuuftonderd gulden. De jury beston dit jaor uut: Zwaantje Kuiters-Keizer, Jan Wijbenga en Martinus Bakker.

De redaktie fielseetert Boele Land van hatte. We bin d'r wies op dawwe et winnende verhael en et juryrappot in disse *Ovend* plaetsen meugen. En... we hopen in de toekomst nog meer verhaelen van him in *De Ovend* tegen te kommen!

De laeste tied gao'we d'r in iedere *Ovend* mit DKK op uut. Jim kun d'r now ok op uut naor Ooldemirdum om nog meer wark van Dirk Kerst Koopmans te bekieken. Op 27 september wodde daar in et Bezukerscentrum Zuudwest Frieslaand an de Brink 4 een tentoonstelling eupend mit wark van DKK. De heer Klaas Bruinsma verrichte de eupening. De tentoonstelling bestaot uut 32 warken van de keunstener. Schilderi'jen, tekenings, aquarellen en hooltgravures uut zien Gaasterlaanse periode. De tentoonstelling duurt nog tot 17 november. Slim de muuite weerd!

Op 7 oktober wodde Dirk Kerst Koopmans trouwens 85 jaor. Oonze fielseetaosies!

De Stellingwarver Schrieversronte het krek veur de sutelaktie een mappien mit vier kaorten van de keunstener uitgeven. Kaorten mit ofdrokken van hooltgravures. De mappies bin in een oplaoge van 500 stoks drokt en kosten f 3,00 et stok.

De sutelaktie het van 't jaor f 18.670,00 opbrocht. Een prachtig risseltaot! Iederiene die d'r op wat veur meniere dan ok toe mithulpen het, hiel hattelik dank!

Mit de sutelaktie raekte et ni'je boek van Johan Veenstra *Stellingwarver Stiekeltokkies. Radiovertelleges veur Omroep Frieslaand*, dat op 30 augustus uutkwam al uutverkocht. Halverwege oktober kwam d'r een twiede drok van de passen. Krek as de eerste drok in een oplaoge van 1500 exemplaoren. Dat et boek is now weer volop te kriegen. In et boek staon vuuftig verhaelen. Ze bin opfleurd mit twaelf spotprenten van Frans Verschoor. De pries blift f 14,90.

Oolde Pookpries 1991

In disse *Ovend* dus, zoas al eerder schreven, uitgebreid aandacht veur de Oolde Pookpries 1991. Aachterienvolgens publisieren we et winnende verhael *De balke op 'e schoelezoolder* van Boele Land, dan et juryrappot wat veurlezen wodde deur juryveurzitter Jan Wybenga en de toespraoke van Boele Land, de winner, naodat hi'j de pries in ontvangst neumen hadde. (red.)

Boele Land

De balke op 'e schoelezoolder Een traogische liefde op et Grunninger Hoogelaand

Lestdaegs leesde ik in de kraante dat et tal zelsmoorden in Noordoost-Grunning en hoogste was van hiel Nederlaand. Dit dee me weer daenken an mien schoelemeesterstied in die kontreinen en an de traogische gebeurtenissen die heur daor jaoren en jaoren veur mien komst ofspeuld hadden en waor ik deur een toeval de loop en achtergronden van achterhaelen kund hebbe.

Et leup tegen de Kastdaegen van et jaor 1961. Ik zat in de schoele van et mooie dörp Godwierde even boven Delfziel. Vanaovend was et contactaovend veur de oolden van de kiender en as heufd van de schoele was ik de boel wat an et opredderen. Et was een oolde schoele, mar veur die tied toch aorig medern mit gaskachels en ni'jmoods meubilair. Vanuut de schoele op de hoge terpe koj' de coasters de briede Iems op- en ofveren zien. Aachter de Iems lag Duutslaand. De torenspitsies van Oost-Frieslaand stakken boven de zeediek uut. Hoe kon een meenske toch in disse godvergeten hoeke terechtekommen! In een gekke buije ha'k es solseteerd naor et heufdschop van disse schoele en doe ze me benumen wollen, ha'k me niet weeromme trekken wild, alhoewel mien vrouw opzag tegen de verhuizing naor veur heur gevuul et aende van de wereld. Aachterof hebben we d'r gien spiet van had. Mien aachternaeme was bi'j de gemienteraod niet hielendal onbekend. Veur een diel kuj' wel zeggen, dat hi'j zels berucht was, want de veurige gemienteontvanger was d'r mit de gemientekas vandeur gaon en hiette as mi'j. Gelokkig hadde et eerste heufd van de schoele mien aachternaeme ok dreugen, daor getuugde een stien in de schoelegevel van, en dat was zoe'n rechtschaopen man west, dat de in Godwierde geboren en getogen Levie, vandaege-de-dag een textielmagnaot in Israël, d'r in zien mémoires melding van maekte. Mien naeme was weer zuverd!

Et laandschop bi'j Godwierde daor mos ie wel an wennen. Bi'j et zoemer was et mooi mit bluiende velden, fleurige schone dörpen en dan die Iems mit zien zeelocht en in die tied dat heldere schone waeter, waor we nog prachtig zwemmen konnen. Mar winters was et een koold en had laandschop. Vaeke was et d'r diezig en heurd' ie de hiele dag et melankelieke geluud van de brulboeien op de Iems om de schippen te waorschouwen veur de zaandplaeten. Nee, in de winter zoj' d'r zwaarmoedig wodden. Et grote tal zelsmoorden in disse hoeke dot mi'j dan ok gien ni'j. Misschien het die sfeer ok wel mitwarkt an et noodlot van de heufdrolspeulders in dit verhael.

Et was vandaage et allerberoerdste weer. De wiend goelde deur de hoge bomen om de schoele en de regen goesde tegen de ruten. Et dak kon et waeter niet meer an en in de zaachtboardplaeten tegen de zoolder kwammen donkere plakken en kringen deur de lekkeri'je. Ik hadde vandemorgen gemientewarken al opbeld, mar daor hadden ze zegd da'k et mar regelen mos mit de timmerman. Doe 'k daor an de deure kwam, hadde zien vrouw zegd, da'k veur vieven niet op him rekenen mos, omdat hi'j op kerwei was in Delfziel. Zo gauw as hi'j thuus kwam zol ze him sturen. Omdat mien vrouw naor Stad was om wat kastinkopen te doen, bleef ik mar in schoele plakken. Een weke leden ha'k de zoolder es inspecteerd. Waj' daor al niet tegenkwammen! Kaasten vol oolde schoeleboekies mit dubbelde oo's en sch's, staepels pokkebriefies, oolde schriften, oolde laandkaorten en waandplaeten uut 1875, oolde leien, staepels dakpannen en oolde kachelpiepen. Wat me et meest intrigerde was een staepeltien schoeleschriffies mit antekenings van een vroege collega. Ik hadde ze mit naor onderen neumen en in de lessener gooid om ze nog es deur te nemen. Doe 'k de boel klaormaekt hadde veur de aovend, pakte ik dat staepeltien schriften en begon te lezen. Et bleek een soorte dagboek te wezen, waor niet alliend et schoelegebeuren netties in opschreven ston, mar ok kotte netisies over et privé-leven van Jan Marsink. Ik bin een ure niet van mien stoel ofkommen. Hier wodde een liefdestraogedie beschreven. Doe 'k de schriffies uut hadde, bleef ik veur me uut zitten steren. Ik begreep et niet allemaole. Waoromme hadde Jan Marsink de schriffies hier op schoele liggen laoten. Zok intiem spul laoj' toch niet ommeslingeren. Waoromme was hi'j iniens mit zien dagboek opholen?

Om half zesse kwam Aizo van Leer, de timmerman. "Et spiet me da'k zo laete bin, meester, mar ik hadde een kerweigien in Ziel." Hi'j bekeek de zaachtboardplaeten. "Zicht d'r niet best uut," zee hi'j, "lao'we mar es op 'e zoolder kieken." We zetten de ledder in et gangloek en klommen naor de stoffige zoolder. Aizo bekeek de lekkeri'je, mete uut waor as et zat. "Van Leer," zee ik, "hebben jow Marsink ok kend?" "Hiel goed," zee Aizo, "een beste man." Hi'j hul him een poze stille en keek strak naor een balke. Et was of d'r een huver deur him henne gong. "Is d'r wat?" vreug ik. "Ja," zee hi'j, "lao'we hier mar weg gaon, dan za'k jow aanst een verhael vertellen over Jan Marsink." We gongen naor beneden. In et passenielskaemertien zette ik een kop koffie en Aizo begon te vertellen.

"Wa'k jow vertelle moet tussen oons beidend blieden," zee hi'j, "et is now al weer zoe'n vuventwintig jaor leden. Jan Marsink was hier doe heufd, in 't begin een fleurige man, altied opgewekt. Hi'j kon ommeraek mit de kiender en mit de oolden, ja mit iederiene, opschieten. Hi'j en de vrouw kwammen beidend uut de Aachterhoeke. Zi'j vuulde heur hier niet thuus. Veerder een goed meenske, heur. Ze hadden twie dochters." Ja, dat wus ik, want een maond leden hadden d'r zo mar twie vrouwluden van een jaor of veertig bi'j oons op 'e stoepe staon. Ze vreugen of ze et schoelehuus nog es bekieken mochten, waoras ze zoe'n gelokkige jeugd deurbrocht hadden. "De gelokkigste tied van heur leven," zeden ze. Ze woonden now in Gelderlaand. Ze hadden et huus van onder tot boven bekeken. D'r was niet zo vule veraanderd, hadden ze zegd. "Ik kon goed mit meester Marsink," zee Aizo, "we weren beidend netuurliedhebbers en gongen vaeke mit mekeer voegelkieken en visken op 'e Iems. Meerstal weren we mit oons drienend, want Gaike van de doomnee was d'r in de regel ok bi'j. Gaike was de zeune van de vroegere geriffermeerde doomnee. Zien oolden weren al wegreaekt. Hi'j was zoe'n jaor of vuvendattig. Hi'j was aandere as aandere, aandere as gewoon, aj' begriepen wa'k bedoole. Hi'j warkte bi'j een haevenbedrief in Delfziel op kantoor en hadde een husien hier an de Moor. 1) "D'r was vroeger nogal wat praot west in et dörp doe uutkwam dat Gaike et hul mit Anno, de jongste zeune van boer Toringa, d'r wodde fluusterd dat de dienstmaegd van Toringa de beidend over 't mad kommen was. Twie maonden laeter stuurde Toringa zien zeune naor een breur in Canada. Hi'j vun dat grif de kotste klap om de geliefden veurgoed uut mekeer te haelen en om de schaande in et vergeetboek te kriegien." Dat kon 'k me veurstellen! In et rechtlijngige daenken van de Noordgrunninger van die tied was gien plak veur zokke halfwiezigheden! Ik mos daenken an wat Marsink over Gaike in zien dagboek schreven hadde:

12 aug. 1935: Kennis maekt mit Gaike van Borg. Ik leup bi'j de Moor langes en kwam bi'j een husien, waor een jongkerel in een stoel veur huus zat te lezen. Ik maekte een praotien mit him. Ik zag dat hi'j een gedichtebundel van Willem de Merode in hanen hadde. We kregen een nogal diepgaond gesprek. Ik vreug him hoe hi'j over de gedichten van De Merode docht. "Ik vuul me verwaant an De Merode," zee hi'j, "jow weten toch zeker dat hi'j ok uut disse hoeke komt, dat hi'j ok van geriffermeerde komof is en dat hi'j krek as mi'j neffens de algemiene opvattinge niet normaal was? Dawwe neffens Leviticus 20 vas 13 zundaors binnen?" "Wat bedoel ie?" vreug ik. Ik was niet zo biebelvaaste. "Kiek," zee hi'j en doe vertelde hi'j me zien levensverhael (...et verhael dat Aizo mi'j zokrek ok daon hadde...), "jow hadden et aandere toch heurd en dan is et beter, da'k et je zels vertelle." Ik wardeerde zien eupenhattighied, we praoten nog wat over aandere dingen en hi'j beloofde oons es een bezuuk te brengen.

3 april 1936: Wat een gelok da'k hier iene as Gaike tegenkommen bin. Hi'j is haost de ienige waor as ik wat eers as de gewone dingen mit bepraoten kan. Zonder him zol ik et hier niet uutholen. Hi'j maekt wat in me los, waor ik me an now toe nooit bewust van was...

"Ze kwammen een protte bi'j mekeer," zee Aizo, "d'r wodde in et dörp over praot en juffer Marsink vong op 'e vrouwludeveriening d'r ok al es wat van op. Ze vun et mar kletspraot. Doe ze hier drie jaor weren, zat ze heur man achter de vodden om te solseteren naor Gelderlaand, want ze wol hier stomme graeg weg. Tegen zien zin perbeerde hi'j et wiet hoe vaeke, mar ie weten et, et was in de crisisjaoren en hoevule schoelemeesters weren d'r doe niet, die conducteur wodden."

5 aug. 1939: De vrouw is een peer daegen mit de dochters naor heur mem in Winterswiek. Ik gao morgen mit Gaike van Delfziel naor Rottumeroge. We huren een zeilboot en slaopen drie naachten op et eilaand. We nemen een tente mit. Gaike is nog familie van de strandvoogd...

6 aug. 1939: Et is et mooiste weer van de wereld. Et waeter broest om de steven, de zonne braant oons op 'e huud. Gaike is volmaekt gelokkig. Hi'j zit te zingen an et helmhoolt. Wat him angiet veren we tegere de wiede wereld in. Was et mar zo ienvooldig. Ik kan niet kiezen. Ik hebbe vrouw en kiender... Ik hool van mien vrouw en ik hool van Gaike...

8 aug. 1939: Wat hebben we een prachtige daegen had hier op Rottum. Zunde dawwe morgen weer op huus an moeten. Gisteraovend op et westerstrand mit Gaike naor de ondergaonde zonne keken. "As de zonne ondergiet," zegt Gaike, "moe'k altied an Onno in Canada daenken. Dan zie 'k him weer veur mi'j. Mit aandere meensken kan 'k daor niet over praoten, mit jow wel. Ie vulen mi'j zo goed an." In de tente hebben we nog lange praot...

10 sept. 1939: Op andringen van de vrouw he'k solseteerd naor Vorden in de Aachterhoeke...

3 okt. 1939: Bin uutneudigd proefles te geven...

17 okt. 1939: Stao nummer iene op 'e veurdracht. Gaike zicht d'r slimme tegen an da'k votgao. Dan moet hi'j de ienigste meens die om him geeft, missen, zegt hi'j. Ik zie d'r ok tegen an. Kon ik him mar mitnemen...
Morgen gaon Gaike en ik visken mit Aizo op 'e Iems...

"Et was in oktober van et jaor '39," vertelde Aizo, "we zollen visken op 'e Iems. Mit de auto haelde ik eerst meester Marsink op, doe reden we naor de Moor, naor Gaike. De deure ston eupen. We reupen, mar hi'j kwam niet. We vunnen et wat vremd. Te langelaeste staptten we de huuskaemer in. D'r lag een briefien op 'e taofel. "Trek mar an et touwgien," ston d'r op. We begrepen d'r niks van. We gongen et hiele arbeidershusien deur, gien Gaike. We kwammen weer in de huuskaemer, die uutkeek op 'e Moor. Toegelieke zaggen we et paoltien an de kaante van et waeter mit een stok touw d'r an. Et touw leup et waeter in. We keken mekeer an en we dochten, zonder et te zeggen, etzelde. Mit knikkende kni'jen gongen we et husien uut naor de Moor. Meester Marsink trok mit trillende hanen, et touwspande. Ik hulp him. Et hatte bonkte oons in de keel, doe et liek van Gaike

boven waeter kwam. We weren beidend slimme andaon, mar meester Marsink et meerste. Et kostte me hiel wat muuite om him tot bederen te brengen."

18 okt. 1939: Gaike, ik bin breuken, lieve jonge, wat he'k je andaon...

"Tja," zee Aizo en beweug zien heufd naodaenkende henne-en-weer, "Marsink en ik hebben et d'r nog vaeke over had. Ik hadde nooit wat an Gaike murken en toch moet d'r wat west hebben. Zo op et oge was hi'j toch een fleurige kerel. Hoe kuj' dan in hemelsnaeme je te kot doen. Dat zee ik ok tegen Marsink. "Dat moej' niet zeggen," zee hi'j, "elk meenske het mementen, dat hi'j et niet meer zitten zicht en op zoe'n mement kun de stoppen deurslaon. Al zicht een meenske d'r nog zo gelokkig en zonder zorgen uut, dan kan hi'j toch een masker op hebben, waor wi'j niet deur henne kieken kunnen. Aachter zoe'n masker kan de grootste ellende en hatzerighied wonen. Kiek mi'j es an," zee hi'j, "zie ik d'r ongelokkig uut? Ik hebbe een beste vrouw en twee fijne dochters. Ik hebbe een vaaste baene en we bin alle viere zo gezond as een vis. Mar docht ie now werachtig da'k altied zo gelokkig bin?" Meester en ik weren deur et gebeurde mit Gaike slimme vertrouwelik mit mekeer wodden. Hi'j gong wieder, wol grif zien hatte lochten. "Van Leer," zee hi'j, "dit blift tussen oons, mar ik moet je wat zeggen. D'r is op Gaike nao gien meens op 'e wereld waor ik d'r ooit mit over praot hebbe, mar ik toge d'r al hiel wat jaoren mit omme. Et vret an me. Doe we trouwden he'k d'r niks van murken, alles was mooi weer en lange daegen in oons huwelik, mar naodat oonze dochters geboren binnen, vernam ik et. We mossen op bedde niet vule meer van mekeer hebben. Overdag was alles goed, mar avovs op bedde leek et of d'r een oostenwiend blaosde en oonze verholing bevreur. "Lekker slaopen," zeden we, gavven mekeer een tuut en dri'jden oons omme. As we al nog es gemienschop hadden, deden we et veur mekeer. Van hatstocht was gien spraoke. Ik vuulde me leeg en treurig, gelok was een illusie. Waorum, Van Leer, het de netuur oons driften mitgeven, as we d'r toch niet gelokkig deur wodden. Ik weet wel, zonder die driften zol de meenshied niet bestaon blieven. Hoe is dat bi'j jim, Van Leer, zeg et es eerlik." Ik docht bi'j mezels: za'k now zeggen dat et bi'j oons ok belabberd giet, misschien is dat een troost veur him, mar dat wol ik toch ok niet. Dus zee ik dat, wat dat anbelangde, de vrouw en ik knap akkedeerden. "Mar meester," zee ik, "hej' dan nooit docht an een aandere oplossing, in Delfziel bin vrouwen, die..." "O nee," zee Marsink, "daor giet et me niet omme, dan ken ie me nog niet. Ik bin niet mit mien vrouw trouwd om mit een aander op bedde te kroepen of heur in de steek te laoten. Ik hool van heur en zi'j van mi'j, mar et blift een groot perbleem." Hi'j zweeg een posien en zochtte: "Ja, ik zal mit dit perbleem leven moeten, tot de oolderdom of de dood me d'r van verlöst." "Ie bedoelen toch niet, daj' je daorumme te kot doen willen, krek as Gaike?" vreug ik vlogge. "Nee, Van Leer zeker niet, ik hool et wel vol, de stoppen zullen bi'j mi'j niet deurslaon."

1 nov. 1939: Ik heb de benuming niet kregen. Nommer tweeje is benuumd...
D'r is gien uutzicht uut dit gat te kommen...
Ik mis Gaike...

"De tied gong deur," zee Aizo, "de maegies van Marsink en de vrouw gongen de deure uut en de oolden bleven tegere achter in et schoelehuus. De dood van Gaïke hadde him slimme anpakt, want sund die tied was hi'j niet meer de oolde. Hi'j was stilder wodden en soms zaj' him morgens al veur dag en dauw de weg langes lopen. Awwe mit mekeer praotten, hadde hi'j et nooit meer over zien huweliksmuulikheden. Ik docht bi'j mezels: dat is toch mar mooi overbeterd, hi'j wet mar goed mit zien perbleem omme te gaon. Op een woensdagmiddag kwam juf Marsink bi'j me. Ze zee: "Van Leer, mien man is vandemiddag naor schoele gaon om wat boekies te kaften en now is hi'j nog de hielteniet weeromme. Ik bin d'r al es west, de deure stiet eupen, de ledder naor de zoolder ligt in de gang, mar et loek zit dichte. Et is allemaole zo vremd. Ik hebbe reupen, mar d'r komt gien antwoord. Bin jow him soms in et dörp tegenkommen?" Ik kreeg inienend een hiel reer gevulde in mien lief. "Zit d'r mar niet over in, juf Marsink," zee ik, "hi'j komt grif strakkies wel thuus, hi'j zal niet veer vot wezen." Juf Marsink gong naor huus en ik naor de schoele. Ik zette de ledder in et gangloek, mit lood in de schoenen gong ik naor boven. An die balke, ie weten wel, waor ik naor keek, daor hong hi'j. Ik snee him los, mar et was te laete. Ik belde de dokter in Spiek. Hi'j was een neve van me. Hi'j leeft ok al niet meer, is al weer een jaor of vuuftien weg. Hi'j kwam, we gongen tegere naor de zoolder. "Aizo," zee Albert, zo hiette hi'j en keek me scharp an, "dit is dudelik een geval van een breuken nekke deur een ongelok, bin we dat iens? We praoten d'r veerder niet over. Dit blijft tussen oons beidend. Et leed is al groot genog, we hoeven et niet groter te maeken. Juf Marsink verhuusde een maond laeter naor Gelderlaand." "Wat een verschil in beleving," zee ik, "de dochters hadden et een maond leden over de gelokkigste tied van heur leven!"

We gongen naor huus, ik naor et schoelemeestershuus onder de grote ieperen bomen, waor Jan Marsink zien stried streden en et lange volholen hadde, mar waor zien stoppen op et laeste toch nog deursleugen weren.

- 1) Moren bin kronkelige vaorten in et Grunninger Hoogelaand, prachtige waeterties om winters op te scheuvelen en zoemers om in te zwemmen en te visken.

Jan Wybenga

Juryrapport Oolde Pookpries 1991

Achte Anwezigen,

De deur de gemienteraoden van Oost- en West-Stellingwarf instelde literaire pries die as naeme 'Oolde Pook-pries' dreegt, wodt in artikel 1 van et riegelment 'een anvierteringspries' nuumd. En anvieten is 'aansporen'.

Mit et verlienen d'r van willen de raoden Stellingwarver schrievers 'aansporen' om 'een verhael, een novelle, een roman, een cyclus van op zien minst vief gedichten, een tenielstok, een klucht - of de vertaelinge van zok wark' in te sturen. Uut dat instuurde wark moet dan deur drie juryleden et beste stok anwezen wodden. De kemmissie van beoordieling, de jury, beston dit jaor uut Zwaantje Kuiters-Keizer veur de Stellingwarver Schrieversronte, Martinus Bakker veur Oost-Stellingwarf en Jan Wybenga veur West-Stellingwarf. Zij kregen acht warkstokken, die in twee van de krek nuumde kategorieën vullen, te beoordielen. Et weren zes verhaelen en twee bundels poëzie. Mit mekeer besleugen ze percies negentig vellegies van et veurschreven A-4 fermaot: 27 poëzie en 63 proza. Bij dat proza was ien verhael van dattig bladzieden. Een 'novelle' dus, zoj' daenken, mar naoder bekeken was et meer een riegeltien verhaelen achter mekeer.

Bij die ere drienendattig bladzieden was een stok van zeuven kaanties dat naor de miening van de jury gien verhael was. Et hadde meer een dokumentair karakter. De bedoeling van de schriever was om plaatselik dialektgebruuk van zoe'n zeuventig jaor leden weer te geven. Eerder bruukber veur de historische studie van et anbelangende dialekt as veur oons doel.

Kot naodat de jury tot een oordiel kommen was, verscheen iene van de insturings in *De Ovend*. Zo gaot et disse keer wel bekeken om achtenveertig bladzieden proza. Een groot bezwaor is, dat de jury een oordiel uutspreken moet over instuurd proza en poëzie. Dat is min te doen. Meerstal, zeg mar overal, wo'n die twee kategorieën dan ok appat holen.

Bij et lezen van de verhaelen vaalt op, dat de meeste instuurders et begrip 'verhael' nogal roem nemen. Een verhael moet toch een ofrond prozastok wezen daor een bedoeling achter zit. Et moet een bepaold thema hebben, dat deur de schriever zo scharp en zo efficiënt meugelik naor veuren brocht wodt. In die zin bin de meeste van de insturings gien verhaelen.

Een stok of wat jeugdherinnerings - meerstal verslaggies van sterke stokken - levert op himzels gien verhael op, ok al zal 't, as 't veurlezen wodt op een familie- of dörpsreünie misschien een groot sukses wezen. Liekemin krieg ie een verhael aj' allienig neteren hoe de meensken in een bepaold plak zoe'n zeuventig jaor leden leefden en praotten. De bedoeling ligt dan 'buten' 't stok, dat daordeur de kaans niet krigt om tot een eigenlik verhael uut te gruuien.

Liekemin kom ie tot een verhael aj' ien of aander stark stok, uut wat ik now mar de 'familiemythologie' numen zal, van de buterkaant bekeken op pepier zetten. Of

aj' een op himzels niet onaorig veurval uut et leven van een bekende over acht bladzieden uutrekken en van buten of beschrieven. Dat kan beter van een bepaolde fegeur en van een bepaold, beslissend mement uut opzet wodden. Ok al moej' dan as schriever vaeke aorige details valen laoten. En aj' een verhael schrieven over de kwaolike kaanten van ien of aandere aktuele overlast, 'ongevraagde reklame' bv., dan moet uut je verhael wel dudelik wodden, dat de verhaelfegeur ok echt in de warre raekt is deur al die rommel in de brievebusse daor hi'j niet omme vraogd het.

Et schrieven van een verhael waor een betien eisen an steld wodden kunnen, is een keunst die leerd wodden moet, diej' je eigen maeken moeten. Zonder degelike veurbereiding zal 't, op een inkeld genie nao, wel gieniene lokken.

Veur 't schrieven van verhaelen kun de meensken die d'r an beginnen willen op kotte kursussen bv. haandige winken en anwiezings geven wodden. Die kun organiseerd wodden, wat et grote veurdiel het, daj' meensken die etzelde doel hebben bi'j mekere kriegen. Ie kun hier daenken an kursussen verhaeleschrieven en dichten zoas bi'j et FLMD in Liwwadden holen wodden.

Ie kun twie groepen op et oge hebben: de hieltied gruuiende groep van meensken boven de vijfenvieftig die vri'je tied en nocht an schrieven hebben en - wat van groter belang is - jongeren. We willen ommes allemaole graeg dat d'r over vieftig jaor nog in 't Stellingwarfs schreven wodt. Meugelik liggen d'r veur die jongeren kaansen op et vlak van de hiemkunde bv. in 't onderwies.

Mar ok al hej' zo je idenen over de kaant die 't aenliks op moet mit de Stellingwarver schrieveri'je, ie moe'n as jury warken mit et riegelment van de Oolde-Pook-pries. Ie moe'n dus gewoon uut wat d'r instuurd wodt 'et beste' anwiezen. En wi'j weren van miening dat dat disse keer et verhael van B. Land, *De balke op 'e schoelezoolder* was. Wi'j vunnen dat een wat oolderwets opzet, mar op een inkelde uutweiding nao, toch goed opbouwd verhael. De thema's 'zelsmoord' en 'homofilie' daor et omme dri'jt, bin in de Stellingwarver schrieveri'je betrekkelik ni'j.

Wat oons liekewel muut is, dat deur de keuze die wi'j maekt hebben, al et aandere wark buten de priesen vaalt. En wi'j hadden wel zovule wardering veur de instuurde poëzie, dat wi'j hopen, dat *De Ovend* him daorover ontfarmen zal.

Oolde Pook-Pries 1991

Beste meensken,

Daor stao ik now, mit oorkonde en kevtot mit inhoold. De oorkonde krigt een goed plakken en mit de inhoold van et kevtot weet ik ok wel raod. Mien Stellingwarver biebeltheek is ok nog niet hielemaol compleet. Gemienteraoden van de Stellingwarven en jury hattelik daank. Ik bin d'r bliede mit. Wat kan een meenske himzels wat andoen! Schrift hi'j een verhaeltien, krigt een pries en moet dan opdraeven om wat zinnigs te zeggen. Et liekt wel een verfiende vorm van zelskestieding.

Wat drift een meenske d'r toe om in hemelsnaeme in et Stellingwarfs te schrieven? Dan moej' toch wel een tik mit de maelpoede had hebben! Want wees es eerlik, aj' niet Johan Veenstra hieten en een radiorebriek hebben, dan is de kaans dat je verhael lezen wodt deur meer as een peer hanenvol meensken, niet biester groot. D'r moet dus toch wat mit je an de haand wezen, d'r moet toch een grond wezen veur zoe'n idiote ofwiekings. Ofwiekings hebben vaeke heur wottels in de jeugd. Ik hebbe es naogaon wat veur mi'jzels de driefveren wezen kunnen.

Doe 'k een klein joongien was, hadde mien heit een smederi'je en een busonderneming op 'e greens van Frieslaand en Grunningen. Deur de crisis van de dattiger jaoren gongen de zaeken niet zo goed, de warken an de Ofsluutdiek weren veurbi'j, zodat d'r gien verlet meer was van vervoer van arbeiders. Mien heit pakte zien Harley Davidson en gong op zuuk naor een plak om een ni'je zaake te beginnen. Zo vun hi'j Ni'jberkoop. Ik weet nog dat hi'j oons bi'j mekere reup en zee: "We gaon verhuzen naor een hiel andere streek." Ik zag d'r as de dood tegenan. Hi'j leut een ni'j huus mit smederi'je in Ni'jberkoop bouwen en doe dat klaor was verhuusden we in oonze laeste personenbus naor de Stellingwarven. Ok veur mi'j was dat een hiele veraandering. Ni'jberkoop was in die tied riek an netuurschoon en in mien kienderogen weren d'r reusachtige bossen. D'r weren ok prachtige heidevelden mit poelties vol voegels en d'r weren allerdeegst nog twee echte revieren. Ik zal nooit die eerste zundag vergeten, da'k veur 't eerst mit heit en mem in de Wandelbos leup. De patties stikten van de orchidenen en de locht was vol voegelgeluud. Ni'jberkoop was mooi, ja now ok nog, mar niet te vergelieken mit doe. D'r woonden haost drie keer zovule meensken as now. Mar wa'k ok gauw murk, was dat d'r midden in disse prachtige netuur meensken weren die bittere aarmoede lieden mossen. Dat meugen we toch ok niet vergeten. De tael van mien schoelekameraoden, "kroem" hadde mien heit zegd, hadde ik in de kotste keren onder de kni'je. Een kiend in die leeftied is enorm gevulig veur tael. We hadden ok alle tied om mit mekeer te praoten, tillevisie was d'r niet. As jonges weren we altied et veld in, viskten in de Lende of et Kenaol, zoas we de Kuunder numden, zochten eier in bos, heide en hujlanen, haelden et normaole jongeskattekwaod uut, zoas boswaachttertien plaogen, mit Sunte Matten gongen we bi'j de huzen langes mit lampions, mit Paoske zatten we om et Paoskevuur, kotom Ni'jberkoop was mien jongesparadies. En as opscheuten jonges gongen we naor

aandere dörpen en zatten daor zundagsaovens aachter de vrouwluden an. De jeugd hadde doe een hiel aander levend as tegenworig.

De oorlogsjaoren kwammen, ik gong naor de middelbere schoele. In 1944 wodde oonze familie troffen deur een treurige gebeurtenis mit eernstige gevolgen. Inkotten zal de heer Wiebe de Vries, hier uut Wolvege, een uutgebreid artikel publiceren in ien van de regionaole blaeden over disse veurgeschiedenis van et drama in Noordwoolde en omgeving in et veurjaor van 1945. Twie jaor laeter verhuusde ik naor et Westen, kwam daor mien vrouw tegen en nao omzwarvings deur Gelderlaand en Grunningen kwammen we weer in Friesland telane.

In al die jaoren is de emotionele baand mit de Stellingwarven bleven en et is vremd, mar alle merken auto's die we had hebben, hadden allemaole de eigenaorighied een stuur te hebben, dat, as we d'r es op uut wollen, zo eigenwies was vaeke de koers naor de Stellingwarven te nemen.

As eerste driefvere veur et schrieven in et Stellingwarfs zollen we dus nostalgie, jeugdsentiment beschouwen kunnen, herinnering an een gelokkige tied.

As twiede driefvere zol ik mien liefde veur dialekt in et algemien zien willen. Ik lees graeg es een stokkien Grunnings, Drents of Platduuts. Ik hebbe b.v. geneuten van de prachtige gedichten van Saul van Messel in de uutgifte van Pieter Jonker en Marga Kool. Ik kan ok genieten van et prachtige platduuts van de gedichten van Klaus Groth, al is zien perblemetiek nao 150 jaor vanzels niet meer die van oons. Mar wat klinkt die tael oons Neder-Saksen eigen in de oren.

De dadde driefvere is et bestaon van de Stellingwarver Schrieversronte. As die Schrieversronte d'r niet west hadde mit heur cursus was ik d'r nooit an begonnen. Doe ik zoe'n kleine twie jaor leden leesde dat d'r weer een cursus geven wodden zol docht ik bi'j mezels: 't is toch eins te gek, now lees ie wel dat oolde platduuts van Groth en Reuter, mar je eigen Stellingwarfs doe'j niks an. En om mit Sonneveld te zeggen: Zo is et gekomen. Ik hebbe de cursus mit vule nocht volgd en kan iederiene anraoden et ok te doen. Ik stuurde es een verhaeltien naor Johan Veenstra, die me uutneudigde nog es wat te schrieven. En zo begon et ballegien te rulen.

Priezen as de Oolde Pook-Pries en de Bergveldpries hebben vanzels heur weerde. Mar wat veur et Stellingwarfs minstens zo belangriek is, is dat b.v. de gemiente Stellingwarf Westaende andacht bestedet an et Stellingwarfs op 'e schoelen en dat d'r 39 onderwiezers mitdoen an een cursus over tael en hiemkunde. Wil et Stellingwarfs nog een posien overleven, dan moet et toch van et onderwies kommen. De staotus van et Stellingwarfs moet d'r deur verhoogd wodden. Ik wil dit mit een verhaeltien verdudeliken. We weren een weke of zesse leden in de Stellingwarven en zollen aovens vrunden bezuken. We hadden wat tied over, et was prachtig weer. Van Noordwoolde reden we naor Berkoop. Ik zee: "Wee'j wat, we gaon een posien an de Lende zitten bi'j de stuw." Doe kwam d'r een joongien van een jaor of tiene bi'j oons. Ik maekte een praotien mit him. Hi'j praotte Nederlaans. Zien heit en mem praotten Stellingwarfs tegen mekere, zee hi'j, mar tegen him praotten ze Nederlaans. Daor hej't now, de onderschatting van kiender. Ze zollen eers gien goed Nederlaans leren. Now laot me jim dan vertellen dat kiender in staot binnen, toegeliekertied meer as iene tael veurtreffe-

lik te leren, dat he'k murken an Surinaamse en Turkse kiender. En is et dan zo gek, dat kiender in Frieslaand, die op 'e basisschoele twietaelig onderwies had hebben, in et middelber onderwies hoger scoren in Nederlaans as kiender die allienig mar Nederlaans op 'e basisschoele hadden?

Dit joongien an de Lende is gien uutzundering, zo giet et in de praktiek mit zovule kiender uut de Stellingwarven, Drente, Grunningen en Noordduutsland. Meensken, et is toch van de gekke, dat oolden tegere Stellingwarfs praoten en tegen de kiender een soortement Nederlaans! Wat een onderschatting van heur eigen kiender. Zo giet et Stellingwarfs, excusez le mot, naor de bliksem! Waor hebben we dan et Stellingwarfs wordeboek veur vanneuden as d'r inkotten nog alliend de drie laeste Stellingwarvers van Johan Veenstra overblieven? Et grootste geveer veur et Stellingwarfs, ik bin d'r van overtuugd, komt van de Stellingwarvers zels, deur dat ze heur schaemen veur heur eigen tael. Oe dat bliksemse minderweerdighiedsvuul van de Stellingwarvers as et heur tael betreft! Hoevaeke is et me niet overkommen dat een geboren en getogen Stellingwarver gien Stellingwarfs mit me praoten wol, omdat d'r kaans was dat een dadde misschien heuren zol dat hi'j of zi'j dialekt praotte! Et Stellingwarfs is niet minder as aandere taelen. Dit waonidee moe'n we bestrieden! Alliend deur et basisonderwies kun we hier misschien nog wat an veraanderen. Het et Stellingwarfs dan nog toekomst? Objektief beziën is vanzels the point of no return allange veurbi'j. Mar et leeft nog! De vraoge is alliend nog mar hoelange. Over vuuftig jaor zullen d'r zeker nog ooldere meensken wezen die et praoten kunnen. Tussen haokies, et Fries en Nederlaans bin ok aorig op heur retour en zullen op langere termien ongetwiefeld et lot van et Stellingwarfs dielen.

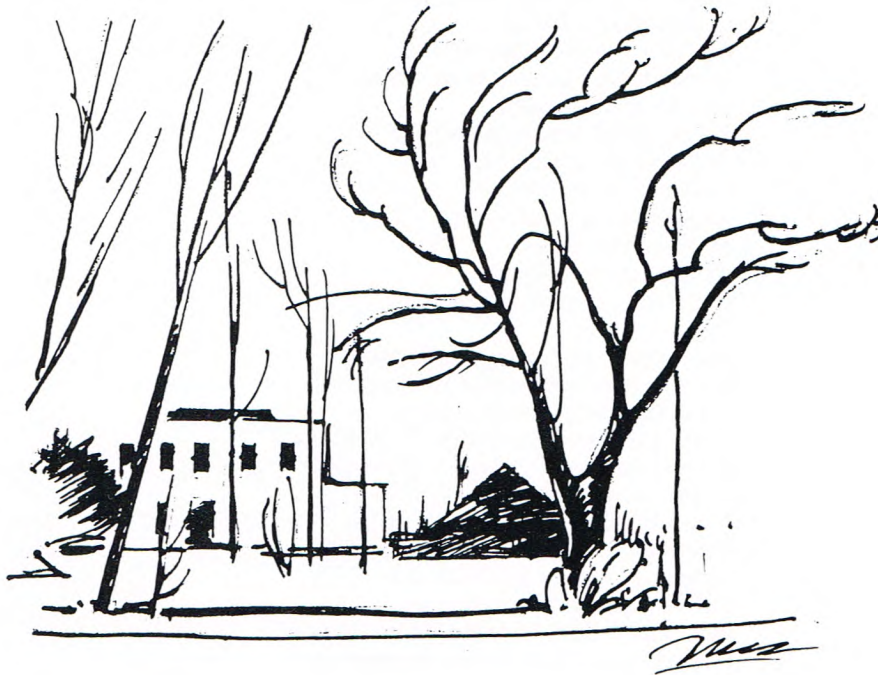
Mar, zoas ik al zee, et Stellingwarfs leeft nog! Daenk mar es an de belangstelling veur de radio-rebriek van Johan, an de verkoopciefers van zien *Stikkelstokkies*, mar ok an de verkoopciefers van et boek van Otto de Vent over de veldnaemen en historie van De Fochtel, an de enorme belangstelling veur de opvoerings van Stellingwarfs teniel deur *Kunst naar Kracht* uut Wolvege. Zolaank d'r nog zovule belangstelling is, het et nog zin d'r in te schrieven. En in die schrieveri'je moet d'r een grote verscheidenhied wezen, d'r moe'n verhaelen en gedichten kommen die jongeren interesseren, mar ok de oolderen meugen niet vergeten wodden. Et meugen oppervlakkige, lochthattige stokkies wezen, mar ok ernstige maatschopelijke perblemen moe'n an bod kommen. Hieronder rekene ik mien verhael *De Balke op 'e Schoelezolder*. Et verhael speult op et Grunninger Hoogelaand in de crisisjaoren veur de Twiede Wereldoorlog. In die tied was homosexualiteit hielendal "uit den boze". De heufdperson is een trouwd man, heufd van een legere schoele, die verliefd wodt op een jongkerel uut et dörp. Et lopt niet goed of, de jongeman dot himzels te kot as et heufd deur zien vrouw dwongen wodt te verhuzen. De verhuizing giet niet deur en de man verhangt him an een balke op 'e schoelezolder. Alle personen in et verhael hebben bestaon, de zelsmoorden bin waor gebeurde, de balke op de schoelezolder, hi'j is d'r nog. De ingrediënten van et verhael bin niet uut de doeme zeugen, mar de interpretaosie en de rangschikking tot een verhael bin van mi'j zels. Is dit verhael een smatlappe? Zeker niet. Meensken as Jan Marsink, de schoelemeester en Gaike van Borg, zien geliefde,

ze weren d'r in et verleden zovule en wat bin ze bitter ienzem west en verlaoten, niet praoten kunnende over heur stried. Wie het meer mit dit perbleem vrosseld as Willem de Mérode, de grote dichter, geboren in de streek waar mien verhael in speelt?

Ik hebbe mien verhael mit emosie, mit ontroering schreven, as d'r ok mar iene lezer is die mien ontroering mitvuult, dan het et schrieven niet veur niks west en bin 'k tevreden.

Mit D.K.K. d'r op uut! (VI)

De Heloma steenze in Wolvege, tekend deur Dirk Kerst Koopmans.

Benny Holtrop

Dag Beppe

Ach, oonze beppe!

Wat wus die van
iekenhoolten inbouwkeukens mit
waarm en koold stromend waeter,
van teakhoolten aanrechten mit
dubbelde spuulbakken,
van keramische kookplaeten
of magnetrons? Nee,
twie vierpits-pietereuliestellen
op een schurf kassien in de schure
mos ze et mit reddden.
En die oolde kraanten over
de prottelende pannen,
-bliksems geveerlik-
maekten heur eten toch zo
onstarvelike lekker,
d'r kan tegenworig gien
vuufsterreraestauraant tegenop.

En zoemers dat vrotten in de tuun,
dat gehannes mit tobben vol boonties
die in de kruken mossen mit
van die grauwe balstiender d'r bovenop,
dat stennen mit de haand in de rogge
en mar amper tied om
evenpies op aosem te kommen.
Om nog mar niet te praoten van
de winter, over et gemattel mit
turf in et allesbraandertien en
de zakkedel diej' voldeden onder de pompe,
waor et waeter zoemers zo lekker uut
over de gele stienties spatterde,
mar waor aj' winters verrekten van
de koolde hanen.

Wat wussen beppe en die van
RTL 4, TV5 en EUROSPORT?
De distributie mit de preek op zundag en
deur de weke de berichten was alles.

En soms as wi'j uutvanhuus weren
"Het klokje van zeven en dan..."
Daornao stak beppe de vinger op
en wi'j wussen meraokels goed
wat ze daormit zeggen wol.

Nee,
beppe heur Dallas was de bedstee
en heur JR was pake mit zien
briede rogge en de ieltige hanen,
de kroeme neuze daor hi'j
zo allemachtig mit snorken kon
zodat hi'j heur de godgaanse naacht
uut de slaop hul. En die
heur allienig ankreup om
kienderties te maeken. Elven!
Niks baos in eigen boek,
veilig vri'jen,
et spiraoltien
of de pille.
As et even mitzat weren kiender
een geschink van de Heer
en abortus was
een misselike ziekte bi'j de koenen.

Ach, oonze beppe,
die nooit buten heur dörp kwam,
en op ien of aandere wieze
op klaorlochte dag zomar
in de slaop sokkelde en
niet meer wakker wodde.

Daorum struun ik zoemers
alle oolde ambachtsmarken of
om te kieken of ik ok
een glimpjen van beppe opvangen kan.
En doe d'r daenken omme
grif kom ik heur vandaege of morgen
nog een keertien tegen
in zoe'n struper mit
van die bloempies.
En as ik heur zie
fluuster ik zachies:
Dag beppe.
En misschien geft ze mi'j dan
een kroepertien, krek as vroeger.

Stelling

Stelling het disse maand temeensen drie dingen waor as hi'j wel es wat dieper op ingaon wil. In et veurste plak is dat zien oolderdomsrente. As now blieken dot, dat de regeerders in Den Haag zomar van pattie meensken de uutkering ofnemen kunnen, of die stark verminderen in stee van vermeerderen omreden de kosten van levensonderhoold an de iene kaante toenemt en an de aandere kaante de geldweerde ofnemt. Mar niks daarvan. Elk die op een uutkering anwezen is moet mar zien mit minder geld wat meer te doen. Dat zal de levenskeunst dan wel wat prikkelen, zullen de hoge heren en dames daenken, die dan eerst wel heur eigen inkommen wat opkrikken.

En daor ligt ok et geveer van Stelling zien oolderdomsrente. Want now hi'j d'r an toe is om wat van de AOW te beuren in et plak van vette premie te betaelen, now zij' zien, dat ze daor ok van ofhaelen willen in de bezunigingsdrift die elke regering kenmarkt as et om de centen van de mindere man gaot. Waor ok vrouwluden de dupe van wodden. Mar Femmegien wet ok de oplossing. "Dan verhuzen we mar niet en holen we oons tunegien an, dan hebben we altied wel wat te eten." Zi'j is altied lieke praktisch en de steden mit al die hoge bouwde huzen bin veur heur veer vot.

En dan wol Stelling ok nog wel es wat zeggen over onderdrokking naor leeftied. Neffens fesoen en de wet mag d'r in Nederlaand niet onderdrott wodden. Elk het geliekense rechten, van wat veur staand, godsdienst, ras en sexe dan ok. Mar aj' de veertig passeerd binnen, moej' mar es zien om an wark te kommen. Jongeren van om de dattig hebben de veurkeur, ja, ok omreden ze goedkoper binnen. Aj' Abram of Sara zien hebben, dan kuj' et wel hielendal vergeten, aj' nog es wat aandere willen en niet op je vaaste plak zitten blieden. Mar as vrouwluden dan viefenvuufdig binnen moe'n ze mit pensioen en manluden kun op zestig of vief jaar laeter oprassen. Alliend in hiel hoge funkties maj' tot zeuventig deurgaon, of naogenoeg et hiele leven, mar dan moej' wel keuning(inne) wezen en daor bin niet zovule van.

Mit disse onderdrokking (nog een taboe?) stotten ze ooldere meensken uut de maotschoppi'je, omreden...? Ja, om welke reden eins? Ie kun tegenworig best fit en flink omdebi'j honderd wodden. Now ja, ze zullen d'r nog es spiet van kriegen, dat ze zovule meensken mit een hiele protte ervering an de kaante zetten. Mar ok in dit stok van zaeken is Femmegien hiel helder: "As kleine boer hej' ok daor gien last van, want ie kun tot je aende wel op een klein stegien an et vrotten blieden. Elk jaor opni'j." En an stedelingen moet ze toch al niet daenken. Die meensken bin niet wies om op een bulte wonen te gaon. Dat is gien leven en vraogen om alle daenkbere muuilikheden.

Et is zundagmorgen, negen ure. De radioni'jsdienst. In Joegoslavië helpen meensken mekeer bi'j bossies an een vroegtiedig aende. In Zuud-Afrike van etzelde. In Guatemala rokt de pest op naor et noorden en is now al bi'j et Panemakenaol, nao een peer honderdduzend slaachtoffers maekt te hebben. En

de burgemeester van Grunningen het de voetbalwedstried tegen Ajax oflast, omreden supporters bommen in veurraad hadden, die ze mit naor et voetbalveld nemen wollen. De weersverwachting ludet storm vanuut et zuudwesten. Dat is drie minuten Nederlaans ni'js op 'e radio. Dan kuj' toch mar beter een Rus in de keuken hebben. Mar Femmegien zegt op dit dadde ding: "Daor bin en blief ik baos, op die drie vierkaante meter." Gieniene die heur van de wieze brengt. Ok et ANP niet. Zolange as d'r mar gien bom op Berkoop vaalt.

Mien mooiste boek - 5 -

Maek een boek soldaat

Op 'e vraoge van de redaktie wat as mien mooiste boek was, hoefde ik niet lange nao te daenken. De laeste tied bin ik nogal wild van de fraanse schriever René Goscinny (1926-1977). Ik perbere dan ok zien hiele, omvangrieke, oeuvre (lees: alle boeken, mar bi'j een fraanse schriever heurt een fraans woord) bi'j mekere te speren.

Over de boeken:

Goscinny zien wark is in een viertal riegels boeken onder te verdielen. Allemaole mit onderwarpen uut et verleden. De tied van de indische grootviziers, de romeinse tied, mit naeme de bezettingstied van de Romeinen van West-Frankriek, en de tied van de ontwikkeling van et wilde westen van Amerike in de twiede helte van de veurige ieuw, zowel bekeken uut et staandpunt van de indiaan, as uut et staandpunt van de aarme ienzeme koejonge, een hiel aende van huus.

Alle verhaelen hebben iene heufdpersoon, een dappere man, mar krek te goochem om echt sympathiek te wezen. De bi'jfiguren: een echte ingelsman, een dommekracht, een hond en een peerd bin einliks wel zo belangriek. Ok de vi'janen bin allemaole lieke dom as ze kemiek binnen.

Goscinny bruukt in zien wark nogal es anachronismes, bi'jglieks deur et gebruik van bestaonde figuren uut de mederne tied as figuraanten. Al disse dingen bi'jmekere geven toch dat de boeken, ondaanks dat ze meerstentieds een oorlog of ere ruzie as onderwarp hebben, vaeke toch humoristisch van kerakter binnen.

Over de schriever:

Goscinny zee in interviews: "Misschien klinkt et onbescheiden, mar ik daenke dat wanneer ik sukses hebbe, dat komt deurd dat ik in staot bin meensken te vermaeken. Ik bin gien moralist, ik diel gien wieze lessen uut, ik neme mezels nooit serieus en ik hool d'r van meensken an et lachen te maeken." Op 'e vraoge: "Op alderhaande menieren wodt d'r naor diepere bedoelings achter jow verhaelen zocht," zee hi'j: "Netuurlik. Mar dat is allemaole onzin. Et ienigste wat as me doende hoolt is meensken lachen te laoten."

"Lessend wodde ik interviewd deur de italiaanse tillevisie... Ze wollen me, koste wat et kost, zeggen laoten, dat wi'j in disse maatschoppi'je onderdrokt wodden. Ik was zo dom om te zeggen, dat zien et feit dat wi'j et wark doen dat we aorig vienen, genog geld hebben om mit rond te kommen en tiedens et spitsure niet mit de me-

tro hoeven, et niet eerlik wezen zol de meensken gelevu te laoten, dat wi'j slaachtoffers van onderdrokking wezen zollen, wat niet wegnemt dat d'r in disse maatschoppi'je wel degelik onderdrokt wodt. Vreselik! Ik hadde in iene klap et beeld van de moralist, de grote daenker votveegd. Dat was een schaande!"

"Netuurlik leg ie altied wel wat van jezels in zoe'n heufdfeguur. Allierend hier en daor... zo liek ik omstebeurten wel op iene in zoe'n verhael. Ofkeer van geweld he'k... daor komt et deur da'k me d'r toe verplicht hebbe heur perblemen op te lossen zonder de grote schurk dood te maeken. Die schurk is trouwens daorbi'j ok nog altied hiel stom, want ik hebbe een hekel an kwaodaordighied. In oonze tied is kwaodaordighied een betien in de mode. Et kost meensken ontzettend vule muute om tegen iene te zeggen dat ze him geweldig vienen. Stommitieit he'k een hekel an, mar och, elkeniene dot wel es stom in de ogen van een aander. In mien boeken wint de slimmighied et meerstal van de brute kracht, eerstens omda'k zels niet slimme potig bin, omda'k een grote bewondering hebbe veur intelligentie, en ok nog omdat slimmighied vule plezieriger is."

"Ik een rascist. Wiels een groot diel van mien familie ommekommen is in de oevens van de konsentraosiekaampen. Ik hebbe nooit ienig onderscheid maekt op grond van kleur, ras of godsdienst. Ik zegge niet: ik hole van zwatten, rooien en gelen. Ik zie gien kleur, wat dat betreft bin ik kleurebliend."

Naogonnen te wezen as reklameschriever en tekener gooide hi'j him begin zestiger jaoren op et schrieven. De verhaelen die hi'j sund die tied maekt het, hebben een sterke, strakke struktuur. De hieltied lieke vule bladzieden, en netuurlik wint de held altied. Ok wo'n de verhaelen de hieltied ofsleuten mit een groot overwinningsfeest. De held dot daor, of drok an mit, of piept d'r op et hoogtepunt tussenuut. Et doel van elke schriever is netuurlik herinnerd te wodden, al was et mar deur een inkelde riegel. Legendaorisch van Gosciny is de uutspraoke: "Ze bin gek, die..." Iene van zien beste verhaelen is *Légionnaire* (Soldaot), uut de Romeinse riegel.

Kotte inhoud:

De vrund van de heufdpersoon wodt verliefd. Mar zi'j blikt al verloofd te wezen. Die verloofde is inliefd in et romeinse leger in Noord-Afrike. De beide heufdfeguren beloven him weeromme te haelen. Zi'j geven heur ok veur et afrikaanse leger op en wo'n indield bi'j een legioen. Uutaendelik in Afrike ankommen, blikt de verloofde al gevangen neumen te wezen deur de vi'jaand. De helden gaon him bevri'jden en zorgen d'r veur, zonder dat ze dat willen, dat d'r een slag tussen de beide legers begint. Omdat zi'j daordeur de legeranvoerder een ni'je overwinning bezorgen, meugen ze him een geunst vraogen, zodat ze mit de verloofde uut et leger vertrekken kunnen. An 't aende gaot de verliefdhied op et maegien van de iene op 'e aandere heufdfeguur over.

Et belangriekste diel van et verhael speelt him of tiedens de reize mit et legioen waor as ze in indield binnen, naor Afrike toe. Et is een legioen mit soldaoten over-

al weg. Uut alle lanen kommen ze, mit bi'jpassende gewoonten en eigenaorigheden. Intussen alle machthebbers tot et uterste drieve. De sergeaant het haost om zien legioen te trainen, mar dit gaot de beide helden zels niet gauw genug. Bi'jtieden dregen ze tiedens marsen ok de bepakkings van de eren, en seins zels die eren d'r bi'j. Et uniform wodt al gauw anpast, en ok de kok veraandert vlot et menu as ze even mit him praot hebben. Op 'e boot naor Afrike toe wodt et nog slimmer. Veural de man uut Iegypte drift mit zien riempies op alles en nog wat de bemanning tot et uterste. Wanhopig valen ze mekeer goelende in de aarms. Wat dan weer de vraoge uutlokt of ze seins verliefd binnen...

Ik bin in elk geval wel verliefd op dit boek.

- **René Goscinny: *Astérix Légionnaire*, mit tekenings van Albert Uderzo, uitgeveri'je Dargaud-Oberon, ISBN 90-320-0468-9, f 7,95.**

Henk de Vries

Verkassen

We bin verkast van Oosterwoolde naor Appelsche. Schuin tegenover et oolde trefkarkien konnen we een noflik stegien betrekken. An de veurkaante kieken we op 'e boerkeri'je van boer Franzen, mit zien mooie roedel damhatten. En an de aachterkaante hebben we uutzicht op 'e Wester Es-gronden. Die greenzen an de bossen van Appelsche. Et is dus aenlik Oold Appelsche. De haezen tieren hier dat et een lieve lust is. D'r zollen opheden wel wat tevule vossen wezen. De kienderboerderi'je in Appelsche zol wat overlast hebben van disse hiele mooie schraander in et wild levende naachtdieren. Ze hebben op zoe'n kienderboerderi'je ok zovule dieren, dat een vri'je vos uut Diever naachs op zien lange tochten ok wel es een drommedaris zien wil. Dat moet elk meenske him toch veurstellen kunnen. Et iene dier kent ommes et aandere dier. Dat de menister van laandbouw en visseri'je gien naachtvergunning ofgeft om disse dieren naachs te bejaegen, het hi'j groot geliek an. D'r bin deur oonze veuroolden vroeger al fouten genog maekt op dit gebied. De tegenworige jaegers plokken hier now nog de zoere appels van. Waor te min van is in de netuur, daor moe'n de meensken mit de hanen van ofblieven. Dat moet deur de netuurliedhebber en de jaeger bescharmd wodden.

In *De Ovend* ston een keer dat oonze veurgangers et laeste wilde varken in de bossen van Appelsche mit een bulte tam tam utroeid hebben. Toch reer dat ok Stellingwarvers mit een knap verstaand dat in vroegere daegen zo inzaggen, dat et laeste wilde varken ok mar uut de tied mos. De verkeerde dingen moe'n we mar gauw vergeten en de goeie dingen anholen. Trouwens zoe'n koppel wilde varkens kon je de boel reer mit heur sterke snute over de kop haelen. Veural die laanderi'jen en bouwakkers die vlak tegen de bos anlaggen. Wilde varkens bin bosbewoners en ze bin naachs in de weer. Dat de bos zels op 'e grond ondersteboven zet wodde, was misschien niet zo verkeerd. Mar om grote gedielten van de bos of te rasteren om die smerige varkens, dat zaggen ze vroeger niet as een weldaad, moej' mar rekenen.

En aj' je in zoe'n oolde streek as Oold Appelsche verdiepen, dan is et verhipte makkelik om et leezeme boek *De Geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen* van wijlen Dr. T.H. Oosterwijk, es eupen te slaon. En dan begint et pas tot je deur te dringen hoevule wark en muute disse man veur et Stellingwarver verleden daon het, deur et op schrift te zetten. Zo dat et veur gewone meensken ok nog te volgen is.

Mit mooi weer zitten wi'j op zundagmorgen butendeure te koffiedrinken. En as de preek in et oolde trefkarkien beginnen zal, dan wodt dat deur de karkemeensken anduded deur de klokke uut et jaor 1435 luden te laoten. Oonze hond begint dan de hiel tied te blaffen. Et is dan krek of hi'j dat oolde geluud nog beter tot je deurdringen laoten wil. Gekke hond, zeggen ze dan bi'j oons, wie blaft d'r now op een klokke. En as et treft mit zoel zoemerweer, dan blift de butendeure van de kärke eupenstaon. De psalms bin op ofstaand mooi te beluustren uut et oolde karkien, mit zien hoge iekbomen d'r om henne.

Dr. Oosterwijk gefit in zien opstellen nog vule meer wetenswaardigheden an over oons Stellingwarf. Hi'j schrift over et vermoedelike bestaon van een klooster. In de buurt van de domien-boerderi'jen n.z. van de tegenworige Kloosterweg tussen Appelsche en Else, waar de weg een bocht maekt. Et antwoord op 'e vraoge of et klooster bestaon het blift eupen. Et bewies kan pas leverd wodden as d'r overblijfsels van vunnen wodden. En dat zol dan ok naor alle waorschienlikhied de hiele oolde klokke van Langedieke uut et jaor 1300 en de wondere ligging van et oolde trefkarkien in Oold Appelsche verklaoren kunnen. Dr. Oosterwijk wist oons d'r op dat et te hopen is dat d'r nog es serieuze onderzukings daon wodden naor dit klooster.

Lux Mundi, et locht van de wereld, zoas et in oolde geschriften nuumd wodt en deur Dr. Oosterwijk an oons deurgeven is. Mar ja, dat is makkeliker zegd as daon vanzels. Ik zie mezels al staon mit Geert van der Meulen en nog een stokmennig Stellingwarver sutelders stoefzaand van een peer meter ondersteboven vrotten. Wie wet, misschien zol de wetenschap oons uut de droom helpen kunnen. Ze kun ommes tegenworig van grote hoogte scharpe lochtfoto's maeken. Misschien kun ze op een keer nog een aentien in de grond kieken. Mar wie zet zokke kiekeri'jen op touw? Aandere Stellingwarvers willen heur gedaachten hier ok wel es over gaon laoten, daenk ik. Et vaalt mi'j op dat geleerde meensken mekere ok vaeke tegenpraoten. Zo het een zekere Gerke P. Mulder ok een boekien schreven over et Appelsche van vroeger. Mar dan lees ie dat de heren et op verschillende punten niet mit mekere iens binnen. Zo schrift Mulder b.v. dat: *ten aanzien van de burcht van Terwische in nog veel sterkere mate dan voor Lux Mundi er geen enkel bewijs kan worden aangevoerd dat een zodanig gebouw of gebouwencomplex ooit heeft bestaan. Ook hier hebben wij te maken met oncontroleerbare mededelingen,* schrift hi'j. Dus wi'j moe'n as tegenworige Stellingwarvers in 1991 d'r eerst mar veur zorgen dat dergelike geheimen wat meer te konterleren wodden. Dus zuken en kieken!

Wat een verkassing al niet tewege brengen kan...

Willem Jan Teijema

Mei-trein

Een reiger staot te steren, stokstief, alderdeegst op zien eupenst; zicht gien trein. Hi'j het nargens mit te maeken, staot waoras hi'j staon moet, hopende op een smaekelik vissien. Vlak naost et spoor, op 'e spoordiek, een lila barg, bluiende seringen, midden tussen greide. Ze schieten veurbi'j en ik blief mit de vraoge zitten, hoe kommen zi'j daor? Etzelde mit een appelboom, uutgruud tot een roeg bluiend rose bossien. Ooit begonnen as een uut de trein gooid klokhuus? En deur wie dan wel?

Revierdaelen jaegen onder mi'j deur, boten trekken grote v's deur de gleensterende golven. Vlak naost oonze brogge trekt traoge een veerpont zien baenties, dwas op 'e stroom- en veerrichtung. Dat kan allienig mar goed gaon in dit laand van waeter en fruit waor as ik mi'j ok now weer verbaoze over de oerwoolden van wilgepollen en appelhoffies. Van hieruut een paradieselike anblick. Een zee van rose, wit en gruen.

In de trein, blaederende deur et laandschop kom ik de hieltied veerder. Bladziede nao bladziede schieten vanuut et verleden fragmenten weer naor boven. Een diel van mien leventien raekt weer even uut de soeze van vergetelhied. Ik kan et haost anraeken.

Nao een tied ziek op bedde veur et eerst weer buten en daor dan de kruderige locht van ribes, zingende en tsjilpende voegels. Et oolde huus. Netuurlik de vaort mit zien geheimenissen en et "zaoterdagmiddag-gevuul". Zaoterdags, een ure of drieje, viere middags, haost gien wiend, noffelik weer, heit schoffelt et strokien grond bi'j de Schaopedrift langes. Ik hange d'r bi'j omme. De bosschoppen bin in huus haeld (zes karbonades, twee oons wost veur op 'e bolle, ien oons rookvleis, twaelf witte bolties en zes krentepoffies en zo wat henne). Van alles stikt even de kop in mi'j op.

Nao een ure of wat zie 'k hooltwallegies mit daor tussen smalle gröslanen. De heuvels van Stienwiek. De lanen bi'j de Lende langes. Wolvege soest veurbi'j en dan Et Vene. "We naderen thans station Heerenveen, station Heerenveen." Mit een peer minuten vertraoging stap ik uut. Bi'j de spoorbomen waacht mem.

Benny Holtrop

Zachiesan

Ie kriegen mi'j zachiesan
wel es wat teveule
vuven en zessen.
Ie hebben mi'j
wel es wat teveule
wiend in de zwiepe.
Ie smoezen mi'j
wel es wat te laank
mit aandere vrouwluden
in de bri'jkarre van de SRV.
Ie raozen mi'j
wel es wat teveule
deur de kop dat
et mi'j kraekt in de
hassensspanten en ik daenke:
Verdomme meenske
hool now toch es
een posien je snapperd!
Ie trekken mi'j
wel es woorden uut
de bek die ik
liever niet zegd hadde.

Mar aovens,

as et zachiesan op 'e
naacht angaot en
as ie mi'j dat kroepertien geven
heb ie altied geliek:
Wi'j hebben nog
lange gien verlet
van een dekbedde.

Een Stellingwarver Schrieversrontien

Een tal meensken die in 't Stellingwarfs schrieven, of toevallig familie binnen, of gewoon kommen te kieken en te luustren, bin bi'j mekeer kommen veur een schrieversrontien. D'r is ofpraot, dat alle schrievers wat van heur eigen wark mitnemen zullen. Daor kan dan deur de eren kommentaor op geven wodden. Zoks is vanzels een goeie zaake, omdat dat mithelpen kan 't nivo te verhogen.

De veurzitter Hotze Haanstra eupent de bi'jienkomst en hiet alle schrievers en niet-schrievers van hatte welkom. "Op disse aovend zullen wi'j perberen mekeers wark te beoordien en ik hope dat iederiene daor zien veurdiel mit doen kan." Nogmaols van hatte welkom." "Meneer de veurzitter," zegt een baordaep die himzels ok schriever nuunt, "as ik dit rontien zo es bekieke, dan kun wi'j disse bi'jienkomst inkotten wel in 't Kaamphuis in Berkoop holen. Ik vraoge mi'j warkelik of wat mit al disse grieze koppen de toekomst veur de Stellingwarver schrieveri'je is." "Och gut, o gut, o gut," fluustert Annegien Flapstra, "daor hej' him ok weer mit zien nuvere fratsen. Zitten we krek gezellig om de taofel, begint hi'j al weer." De veurzitter gefit baordmaans Oebele Bosterd drekt een snitter over de neuze deur te zeggen dat Oebele blikber de convecaosie niet goed lezen het. "'t Gaot vanaovend niet over de toekomst, mar over 't heden. D'r is dudelik steld, dat 't thema van disse aovend is: Wat gebeurt d'r now in de Stellingwarver schrieveri'je." Zo, dat was dat en daor kon Oebele 't veurlopij mit doen.

"Vrouw Slikstra, zollen jow wel beginnen willen mit een stokkien veur te lezen uut jow wark?" "Now, dat wil ik wel doen vanzels, al bin ik netuurlik niet een echte schriever zoas Dirk Hooltstra." Ze kikt naor een aorig stevig uutvalen feguurtien naost heur, die mit een dikke staepel pepieren wat verlegen veur him uut zit te kieken. "Wat is dat, een echte schriever?" vraegt Oebele, die vint dat hi'j niks minder is as Dirk. Daor wodt veerder niet op reageerd, wat pattietoeren 't beste is om zokke mannen as Oebele stille te kriegen. "Ik zol zo zeggen begin mar, vrouw Slikstra," zegt Hotze. "Now kiek, ik hebbe een stokkien schreven over de tied dat ik as jongemeid nog naor de huushooldschoele gong. Ik kwam dan altied over een broggien en daor mocht ik dan bi'j mooi weer zo graeg es even zitten. Ik hebbe daor een gedicht over maekt." "Da's mooi," zegt Hotze, "ik zol zo zeggen, zet mar uut aende. "Mooi broggien," hiet 't.

Mooi broggien uut mien schoeletied
Wat is 't al lange leden
A'k visken gong ha'k vaeke biet
Ach mocht dat nog zo weden.

"Moe'k nog meer veurlezen, want a'k eerlik bin he'k 't nog niet hielemaole of." "'t Is mar wat aj' zels willen, vrouw Slikstra. Wi'j laoten hier iederiene vri'j in wat ze veurlezen willen. Dus aj' d'r mit opholen willen, best." "Graeg," zegt vrouw Slikstra, "en wat vunen jim d'r van? Dat zo'k toch wel graeg heuren willen." "Ik

vien 't wel mooi," zegt Jansje de Vries, "ik zol d'r in elk geval mit deurgaon. Ik zag 't zuver al veur mi'j, dat mooie broggien en die vissen in 't waeter."

"Bin d'r nog meer meensken die hier op reageren willen?"-vragt Hotze en kikt 't rontien in de ronte. "Now kiek," zegt Oebele... "Gieniene dus," zegt Hotze en dot krek of hi'j Oebele niet heurd het. Die wil nog even protesteren, mar Hotze batst d'r gewoon over henne en zegt dat vrouw Slikstra op 'e goeie weg is en zeker deurgaon moet. Vrouw Slikstra is vanzels dikke tevreden mit disse kritiek en bargt dan ok mit een tevreden gezicht heur pepiertien mit 't gedicht, now ja gedielte van een gedicht, netties op in heur haandtassien.

"Mag ik jow vraogen om jow bi'jdrege, Jan Lenstra?" "Da's best," zegt Jan en blaedert wat in een schoeleschrieffien omme. "Zal ik mar een stokkien veurlezen uut een verhael?" "Doe mar," zegt Hotze en nikt Jan bemoedigend toe. Jan is liekewel nog mar krek uut aende gaon as 't serveerstertien veurzichtig vragt of d'r nog koffie kommen moet. "Ik hebbe liever een koppien thee," zegt Hielkje. (Gieniene nuumt heur zo, mar ik hebbe heur naeme toch mar opschreven. Hielkje is dezelde as vrouw Slikstra. Zo, dan weten jim dat ok mar weer. Opmarking schriever.) "Dat wodt dan drie thee en vuuf koffie," fluustert 't serveerstertien en gaot vot. Jan het him niks antrokken van dit toch wel steurende gefluuster en gaot onversteurber deur.

..."Enne, wat zag hi'j daar? 't Was een vremd locht, een dwaellocht. De schrik sleug Evert om 't hatte en in de bienen en hi'j steuf even laeter dan ok as een haeze mit kramp in de poten over 't donkere pad bi'j de Kaele Dunen. De takken sleugen Evert in 't gezicht en mit een bloedende kop kwam hi'j dan ok bi'j zien auto. Gelukkig, die ston d'r nog. Pas doe durfde Evert aachteromme te kieken. D'r was gien dwaellocht meer te zien. Toch bleef 't hatte him nuver in de huid omme bonken. Thuis kommen schrikt Jansje, zien vrouw, wel even as ze Evert mit de kop vol schrammen zicht. ('t Rontien gnist en kikt naor Jansje de Vries. Die gnist ok mar.) Ze waskt him 't gezicht en even laeter gaon ze op bedde.

Za'k 't hier mar bi'j laoten?" Jan kikt es naor Hotze. Die nikt. "Het iene nog vraogen of opmarkings?" vragt Hotze. "Ja ikke," zegt Pieter Jan de Vries (Krek, de man van Jansje.) "Hoe kun je de toeken now in 't gezicht slaon aj' op 'e Kaele Dunen binnen?" "Goeie vraoge," zegt Hotze en geft an dat Jan hierop reageren kan. "Even kieken heur." Jan blaedert wat in zien schrieffien omme. "O, hier he'k 't al. Now kiek, Evert leup niet op 'e Kaele Dunen, mar bi'j de Kaele Dunen. En bi'j de Kaele Dunen bin 't allemaole bomen zoas Pieter Jan wel wet en dan kan zoks best gebeuren vanzels. Daor is elkeniene 't wel mit iens. Pieter Jan murmelt nog dat 't serveerstertien d'r warschienlik krek op dat mement deur henne praot het en Jansje helpt him nog even deur te stellen dat aj' de woorden Kaele Dunen en takken zo vlak aachter mekere bruken dat dat toch wel es wat verwarrend overkommen kan. Ok daor is iederiene 't mit iens, temeensen d'r wodt veerder niet op reageerd.

"Goed, mag ik dan now de bi'jdrege van Oebele hebben?" vragt Hotze en zakt wat onderuut op 'e stoel. "'t Zal mi'j beni'jen," fluustert Annegien, die van Oebele zien keunsten niet al te vule hebben moet en dus ok niet van zien schrieveri'je. "Ik hebbe een gedielte keuzen uut een verhael wat mit de Dadde Wereldoorlog te

maeken het," zegt Oebele en strikt him es deur de baord. "Ik zol zo zeggen begin mar," zegt Hotze," anders kommen wi'j d'r niet deurhenne vanaovend."

"Goed. Wubbe en Sjoukje laggen mit een schouwgien in ien van de petgatten van de Rottige Miente. Ze weren wat an 't visken en donderjaegen, doe Wubbe inienend over de traansistorradio heurde dat de Dadde Wereldoorlog uutbreuken was. "'t Is mis mit de lammen," zee Wubbe. "Wat now," zee Sjoukje, "bi'jt aos kwiet?" "Nee," ze zeden krek veur de radio dat de halve wereld al in de braand staot en dat de kernreketten over goed tien minuten op Nederland te lane kommen kunnen." "Gut, da's ok wat," zee Sjoukje en haelde krek een voortien omhogens. (Now is 't zo, dat zokke feuren as Oebele, as ze ien keer 't woord kriegen, nooit weer opholen mit lullen en daoromme za'k mi'j veerder mar beparken tot de heufdlijnen van Oebele zien verhael. Opmarking van de schriever.)

Om kot te gaon, Wubbe het gien nocht meer an visken, mar wil wat anders. Hi'j wil de laeste tien minuten goed besteden. Sjoukje het daor toevallig gien nocht an. D'r valen woorden as feministisch gewauwel en frigide trut, au en Onno Zwier van Haren. D'r wodt uiteindelik toch wat zocht (ok deur Annegien, want die gaot 't vusen te mal) wat kreunt en d'r komt wat klaor en dan zegt de radio dat 't heurspel oflopen is.

"Zo, en wat vunnen jim d'r van?" vraegt Oebele en kikt triomfaantelik 't kreenkien rond. "Eh... hoe laete holen wi'j d'r mit op?" vraegt vrouw De Vries en kikt op heur gelozie. "Goed tien ure holen wi'j d'r mit op," zegt Hotze, "die tied holen wi'j altied zoe'n betien an. Mar bin d'r veerder nog opmarkings over Oebele zien verhael?" "Now kiek," zegt Hielkje (jim weten now wie dat is). "Ik snappe best dat de jonge meensken vandaege-de-dag anders over bepaolde dingen daenken as oonze generaosie, mar toch blieve ik d'r bi'j dat een bepaold taelgebruuk niet neudig is." "Ik hebbe 't woord neuken niet iens bruukt," zegt Oebele en kikt Hielkje recht in de ogen. Die verschöt drekt van kleur en staemert nog dat 't van heur niet hoeft. "Now zie ik tot mien grote spiet dat 't al tien ure west is en dat we de bi'jdrege van Dirk nog niet iens heurd hebben. Wat doen we daor mit, deurgaon of stoppen?" vraegt Hotze. "Doe de volgende keer mar," zegt Dirk, die altied an de bescheiden kaant is. "Goed," zegt Hotze, "ik mag wel zeggen, 't was een leezeme aovend en ik weenske jim wel thuis en een protte inspiraosie bi'j 't schrieven toe." Iederiene komt in de bienen en reket of. "En toch blift die Oebele een vies mannegien," zegt Annegien en lopt schuddekoppende de deure uut.

(Karst Berkenbosch het dit verhael in september veurdreugen tiedens de Talkshow in de Blughut van Berkoop)

Lodewiek H.

Dagboekfragmenten 1991

Donderdag 3 okt. Vandaag wotd Mem 81 jaor. Wat een leeftied al weer. Toch zicht ze d'r nog hiel goed uut en kan ze nog jaoren veerder as ze zo blift.

Vandaag is et ok 42 jaor leden dat Heit verstorven is; hi'j zol anders op 23 juni dit jaor 84 wodden wezen. Hi'j was 42 doe hi'j wegraekte, haost 13 jaor jonger as da'k zels bin. Toch daenk ik nog altied an him as an iene die oolder is as ikzels. Vremd aenlik. Misschien omdat hi'j mien Heit was?

Ik hebbe, veur zoveer a'k me herinneren kan, altied goed mit Heit opschieten kund. Hi'j hadde een hiel goed verstaand, hul een protte van de netuur, was sportief en kon goed tekenen en zingen. De vroegste herinnering die 'k an him hebbe is da'k op een waarme naozoemeraoend mien zussien en mezels bi'j him op 'e kni'je zitten zie, wiels hi'j mit zien waarme, donkere stemme Friese lieties veur oons zingt: *Te Boalsert op 'e merke, Yn De Jouwer sit een kikkert op 'e fiets, Moai sûnder wjergera binne de Wâlden*, en: *Troch see en skaat en lânen, fier oan it Westerstrân...* Deur et ziedraem van de veurkaemer zie 'k de zonne in een oranje gloed staorig naor et raantien van de weilanen en de Hoge Zommerdiek zakken, wiels zwelvers mekaander mit hoge piepgeluties aachternao zitten om huus henne. Zussien vaalt al haost in de slaop; ik legge mien heufd tegen Heit zien bost en vule daor zien stemme diepe trillen, ik maeke as et waore de geboorte van de woorden en de melodie mit van et lied dat hi'j zingt. En waor as hi'j over zingt, dat zie 'k in et echt veur mi'j: de stienen man die gremietig over de woeste golven van de zee kikt, et *smûk skaadzjend bjemtegrien oerâl yn 't roun* mit de zoemerwiend in de trillende blatties en zingende voegelties op 'e toeken, dri'jmeulen argens op een mark, de witte zeilen van boties op et blauwe waeter van de Langweerder Wielen, koenen en peerden en schaopen in de weilanen en de geel-oranje, donker-oranje, rood-oranje zonne die al haost hielendal vot is... Hoe as et ofloopt, wee'k niet percies, mar 'k daenke dat Heit mit zussien op 'e aarm en mi'j op et schoolder de trappe oploopt en oons onder de dekens stopt.

Heit was, krek as zien eigen heit, meubelmaeker op 'e Zijlstra-meubelfebriek die an de Slachtediek ston, een aentien véúr de D.E.-febriek. Hi'j mos de beginnende meubelmaekers, die pas van de ambachtsschoele kwammen, in de knepies van et vak wegwies maeken. A'k argens de locht van zaegd hoolt en van liem opsnoeve, dan zie 'k him vot-op-slag weer veur me, in een hemd mit kotte mouwen en een zwatte of brune mesjesteren broek drok doende aachter de warkbaank: passen en meten, zaegen, schaeven en schoeren. Heit was een hiele goeie meubelmaeker en hi'j kon hiel mooie en ingewikkelde medellen tekenen, die hi'j mit gutsen en beitties in hoolt uutsnee as versierings veur kaasten, taofels en stoelen: lieuwekoppen, droetroesten, bloemen, staelen en blatties in een keunstige mingeling deur mekaander. Ok kon hi'j veur oons, kiender, prachtige peerden tekenen, voegelties, zeilboten, vliegtugen. Een jaor of wat veur de twiede wereldoorlog het hi'j eigenhaandig een zeilboot bouwd, de *Bote*, nuumd naor een jong wegraekte breur van Pake. Deur de weke lag die boot bi'j Pake veur huus

naost et grösveltien in een niet al te stevig schiphuus. Op 'e zundaegen as et mooi weer was, gongen we vaeke mit mekeer uut zeilen op 'e Langweerder Wielen of de Terhornster Poele. 'k Hebbe nog wat vaege herinnerings an die zundagse zeiltochies, ik was doe een jaor of drieje. Twie keer bin 'k tiedens et veren hals over kop uut de boot valen, beide keren tilde Heit me as een verzeupen katte mit iene haand weer in de boot. Bi'j weeromkomst over de Zielroede naor De Jouwer zaj' in de veerte de spitsen van de Jouwster toren en van de kathelieke karke boven de hoge bomen van Park Heremastaote uutstikken. Dat beeld is me altied stark bi'jbleven. Doe we jaoren laeter op 'e legere schoele et lietien *Hoe zachtkens glijdt ons bootje, daar op het spieg'lend meer* leerden, kreeg ik bi'j de laeste riegel: *En ginds zien wi'j de toren in groene bosjes staan* de hieltied weer dat kerakteristieke beeld veur ogen. Dit was mién dörp, hier heurde ik hielendal thuus. Mar een zeilboot bleek veur een almar groter woddend gezin op 'e duur een te grote luxe, dat vlak veur de oorlog het Heit de boot verkopen moeten.

In 1929 het Heit, tegere mit drie kammeraoden, de kathelieke voetbalclub *Friso* opricht. Al gauw speulden ze in de hoogste ofdieling van de F.V.B. (Friese Voetbal Bond). Heit was een baos-voetbalder, veural koppen was iene van zien starke punten. Hi'j was meerstal anvoerder van et elftal, zat in et bestuur en het ok een stokmennig keren in et Friese F.V.B.-elftal speuld. Mien omke Broer de Boer, die tiedens de oorlog twie jaor as midveur naost Abe Lenstra in et eerste van Et Vene speuld het, het et voetballen van Heit leerd. In 1954, nao de viering van et 25-jaorig bestaon, is uut *Friso*, dat doe in de vierde klasse van de K.N.V.B. zat, en de "eupenbaore" voetbalveriening *De Kooi* de voetbalclub *FC-Joure* ontstaon. Heit het dat niet meer mitmaekt, mar hi'j zol d'r van hatte mit instemd hebben, daenk ik.

Bi'j de mobelesaosie, begin 1940, mos Heit, as lochtdoelattillerist, naor Den Helder. Tot vechten is et daor tiedens de meidaegen van '40 liekewel niet kommen: nao een peer daegen mossen ze heur overgeven zonder dat ze heur oolderwetse lochtdoelgeschut bruken kund hadden. Heit het d'r nao nog een weke of wat in Anna Paulowna kriegsgevangen zeten, mar moch eind juni 1940 weer naor huus. Tiedens iene van de oorlogswinters het Heit oons et Friese kienderboek *Moarke de kat* van A. Meester-de Vries veurlezen. We vunnen et prachtig, et was et hoogtepunt van de dag veur oons; alliend spietig daj' mitien d'r nao op bedde mossen.

Heit was ok een kniene-liefhebber; hi'j fokte d'r mit en gong d'r mit naor tentoonstellings, waor hi'j nogal es een pries wun. Op een bepaold mement hadden we wel een stok of zestig knienen achterhuus. Op een winternacht, even veur Kastmis, bin d'r es in iene keer achttien toegelieke steulen. Mar ja, et was zowat et ienige vleis dat d'r in de laeste oorlogsjaoren nog te kriegen was. Ok wi'j hebben in die tied hiel wat eigenfokte knienen opeten. Ik vun et vreselik en as op zokke daegen et eten op 'e taofel kwam, draefde ik vaeke goelende en half-misselik naor boven. Ik kon niet begriepen dat Heit, aandere altied de goedhied en zorgzemmied zels, zomar oonze eigen knienen doodknuppelen en de huid ofstrupen kon. De dreugde vellegies vun ie dan laeter in de vorm van vloermatties en meubelkleties overal in huus weeromme, en ie wussen percies welke knien as

dat west hadde. Ok maekte Mem d'r wel es "moffen" van, daor aj' winters butendeure de hanen in waarm hollen konnen, in plak van dat d'r weer voestwaanten breided wodden mossen. Et was mitien een stil pertest tegen de echte "Moffen" die oons laand bezet hullen en uutzeugen.

In de lange, strenge winter van '44 op '45 het Heit in Peeloo bi'j Assen veur de Duutsers warken moeten: wegen en loopgreven anleggen en berakken bouwen. Vremd genoeg, zeker in dat laeste oorlogsjaar, hadden ze et daor hielendal niet zo min. Geregeld stuurde Heit pakkies mit alderhaande lekkere spullegies naor huus, dingen daor as wi'j in die tied alliend mar van dromen konnen: verscheiden soorten wost, keze, rookvleis, spek en schinke; et waeter leup je d'r al van om de tanen as d'r weer zoe'n pakkien ofleverd wodde. Mar deur de strenge vrost hadden de mannen vaeke niks te doen en verveelden ze heur. Pattie bin d'r in de loop van de weken stillegies tussenuut knepen, ok Heit en drie maoten, naodat ze d'r ongeveer zes weken, haost letterlik "veur spek en bonen", zeten hadden. Naachs lopende en daegs bi'j boeren in et huj slaopende bin ze in drie daegen van Peeloo naor De Jouwer weeromme kommen; gien Duutse haene die d'r naor kri'jd het.

Et zal eind '46, begin '47 west hebben dat et zo now en dan gebeurde dat Heit van et wark thuus kwam of morgens thuus bleef vanwegen misselikhied en piene in 't heufd. Dat weren we niet van him wend. De huusdokter kon niks vienen, mar stuurde him nao verloop van tied deur naor de specialist in Et Vene. Die miende dat d'r spraoke was van een niet-kwaodaordige zwulle, een poliep, boven in de neuze aachter et linkeroge; deur bestraoling zol dat verhelpen wodden kunnen. Heit mos daor iene keer in de 14 daegen veur naor et Akedemisch Ziekenhuus in Grunningen. In et begin hadde Heit d'r vedusie in dat et inderdaod beteren zol, mar doe blieken dee dat de bestraoling niet hulp, wodde dudelik dat et een slepende en langdurige zaeke an et wodden was en dat de zwulderi'je niet zo goedaordig was as ze in Et Vene docht hadden. Staorigan begon hi'j mit et linkeroge de hieltied minder te zien en ok et rechteroge wodde d'r niet beter op. Dat april/meie 1948 wodde besleuten dat hi'j him eupereren laoten zol. Et wodde een slim zwaore euperaosie, daor in et ziekenhuus in Et Vene, mar Heit deurston et goed en knapte staorigan weer wat op. Doe hi'j nao een weke of tiene weer thuus kwam, wol hi'j oons geleuven laoten dat hi'j weer beter zien kon; mar al gauw kregen we deur dat hi'j dat dee om oons en himzels niet de moed verliezen te laoten. Nao de euperaosie het hi'j nog perbeerd om weer an et wark te gaon, -we weren op et laest mit negen kiender,- mar et kon echt niet meer. Heit was now meerstentieds thuus, mar lag ok wel in periodes dat hi'j him slim min vuulde, bi'j de zusters in et Theresiahuus an et Aachterom, schuin tegen oonze schoele over. Tussen de schoeletieden zochten we him daor wel op; de zusters hadden d'r liekewel mar een hekel an omdawwe op 'e lange kloostergang wel es draefden en lachten. Heit wodde zo staorigan zo goed as bliend, alliend mit et rechteroge kon hi'j nog wat zien. In et ziekenhuus wussen de dokters ok niet meer wat as ze d'r an doen mossen.

April 1949 gong Heit, as laeste wanhopige redmiddel, op bedevaort naor Lourdes. Ik moch mit Mem mit om him naor Schiphol te brengen. Omda'k een peer maonden daorveur zegd hadde da'k pater Augustijn wodden wol en d'r in die

tied docht wodde dat via een "priesterzeune" extra invloed op God uutoefend wodden kon om een alderneudzaekelikste genezing of te smeken? Dat he'k laeter wel es docht. De reize gong mit een taxi over de Ofsluutdiek en deur de Wieringermeerpoolder op Amsterdam an. Veur et eerst van mien leven zag ik "in et echt" zokke bekende en mooie plakkies as Edam, Volendam, Marken en Monnikendam, daor awwe op 'e schoele zo vaeke over heurd hadden. Ok Schiphol, doedestieds nog minder as een tiende pat van de grootte van et tegenworige vliegveld, was een eupenbaoring veur mi'j. Wat weren die vliegtugen geweldig groot, wat maekten ze een kebaol en wat was et een drokte overal om me toe. Ok stonnen d'r een peer hiele beroemde oolde vliegmesienen, de *Uiver* en de *Pelikaan*, in de eupen locht uutstald. Veurdat ze ofreisden, zwaaiden de passagiers boven op 'e vliegtuugtrappe naor familie en kunde; Heit ok, mar as hi'j oons wel echt staon zien het, betwiefel ik. Zo'k him over tien daegen hielendal gezond weeromme zien? 't Leek me niét meugelik, 't zol in elk geval een hiél groot wonder wezen. Thuis hullen we een novene veur Heit zien genezing: negen daegen laank biddeden we elke aovend veur et op bedde gaon de hiele rozekraanze. Doe Heit uut Lourdes weeromme was, zee hi'j weer dat hi'j dochte wat meer locht in et rechteroge te krieggen. Mar al gauw dee bleiken dat ok dit weer iedele hope west was. God hadde oons gebed niet verheurd; of hadde Hi'j et beter vunnen gewoon niet te luustren? Zol Hi'j eins wel bestaon? Ok om dát es goed uut te zuken en an de weet te kommen wol ik priester wodden. Al et ongewone, vremde en geheimzinnige interesseerde me stark, van kiend of an al.

Begin september '49 zol ik veur et eerst naor Venlo gaon. Heit lag doe weer in et Theresiahuus en gong hadde aachteruut. Hi'j was hielendal bliend, de kraekbienachtige zwulderi'je gruuide him bi'j de neuze uut en hi'j wodde mit de dag maegerder. Bi'j et ofscheid hul hi'j mien haand langer beet as aandere en doe ik "Tot kiek" zee, om da'k niks aandere wus, was et krek as wol hi'j nog wat zeggen. Mar dat dee hi'j niet. Misschien hadde hi'j zeggen wild da'k him niet levendig weeromme zien zol? Ik vuulde dat wel an, mar wol et eins niet wéten. "Zolange as d'r leven is, zolange is d'r nog hope," zoks ongeveer moe'k docht hebben. Mit grote stappen bin 'k de gang van et Theresiahuus uutlopen, bange veur al dit lieden en leik omdat et mit mien heit allemaol zo ongelokkig en beroerd verleup en ik d'r zels niks tegen doen kon. Ik wol vot, veer vot. Hielendal naor Venlo zol ik gaon! Mar was et wel verstaandig? Heit in leven holen deur te blieden zol ik liekewel ok niet kunnen, dus kon 'k liekegoed gaon.

De eerste weke in Venlo he'k een ofgrieselike heimwee naor De Jouwer en naor thuis had. Et was de eerste keer van mien leven da'k zó veer van huus was en nog wel hielendal alliend. Twie keer he'k op et punt staon om et hiele stok van Venlo naor De Jouwer weeromme te lopen, mar ik zag dat toch niet zo zitten. D'r nao ha'k de hanen vol an al de ni'je dingen op schoele en op et internaot en vien daor mien eigen plakkien in, dat ik hebbe mar weinig meer an thuis en an Heit docht. Daordeur kwam et bericht van Heit zien wegraeken, begin oktober, veur mi'j toch nog onverwaachs: op 3 oktober, de jaordag van Mem, was Heit wegraekt. Dezelve dag, middags nao schoeletied, wodde ik deur Pater-surveillaant mit een huurde auto naor huus brocht. Daor weren we aovens om een ure of achte. Doe 'k Heit in de kiste liggen zag, hiel smal en hielendal utmargeld, -hi'j weug hooguit

nog 25 à 30 kilo- kon 'k niks vulen. Dit was mien heit niet, dit was hoogstens wat dat me an him daenken dee. 'k Kon niet goelen, ik was aliend schrokken dat een meens deur almar te lieden zo veraanderen kon. Aovens op 'e slaopkaemer veur et op bedde gaon, doe 'k mien aovendgebed dee, kreeg ik een belevenis die a'k niet gauw vergeten zal. Et was krek as ston Heit, onzichtber, vlak naost me en toegelieke ok onberiekber veer van me of. Et was een groots en toegelieke triest gevulde, ik wodde d'r van binnen waarm en koold van; en et was krek as doe de stien in mien bost in een poele van koold waeter in stokken brak. Ik kreeg een goelbujje en heurde mezels -mit Heit zien stemme in me- daenken: "Te zollen beter thuis blieven kunnen en gien priester wodden, ie bin d'r niet geschikt veur. Ie zollen Mem dan helpen kunnen. 't Leven is meer lieden en aekelighied as wille hebben en plezier maeken. D'r staon je nog hiel wat muulikheden te waachten en ie zullen je vaeke hiel ongelokkig vulen. Priester wodden zuj' niet, mar ie zollen in elk geval je studie ofmaeken kunnen, en d'r nao mar es kieken wat aj' eins willen." Die naacht he'k haost niet slaopen. Waor was Heit now? Hiel dichte bi'j oons, om oons henne en toch ok veer vot? Bestonnen d'r wel een hemel, een hel en een vagevuur, zoas dat oons op 'e schoele en in de karke veurhullen was? Ik kreeg et gevuul dat et d'r mit die zacken wel es hiel aandere veurstaon kon as we altied docht hadden. Zo'k Heit nog ooit weeromme zien en zollen we mekeer dan nog herkennen?

Tiedens de Requiemmis vulde ik me rustig en stille. Heit was now eindelijk uut zien lieden verlost en dat was goed. Mar hoe mos et now veerder mit oons? Bi'j et uut de karke dregen van de kiste, doe et iele, hoge en troostende *In Paradisum deducant te Angeli* (*Meugen de Ingelen jow naor et Paradies brengen*) deur de karke klonk, kree'k et nog haost weer te kwaod, en ok op et karkhof ha'k muute om niet te goelen. Pas doe 'k een tietien in Venlo weeromme was, he'k een peer keer onverwaachs een flinke goelbujje had en mos ik soms vanwege hyperventilaosie een dag of wat op bedde blieven. Mar zoas alles is ok dit verlös in de loop van de tied staorig ofsleten en is d'r aliend een gevulde van gemis, zo of en toe, van overbleven. An mien heit daenk ik altied weeromme as an een oolderen-iene, een goeie, zorgzeme man, een sport-, netuur- en diereliefhebber die a'k graeg moch mar die a'k eins niet goed genoeg kend hebbe. An him he'k, daenk', een briede belangstelling en mit naeme mien interesse veur de netuur, veur alderhaande takken van sport en veur tekenen en schilderen te daanken.

N.B. In de oflevering van *Dagboekfragmenten* in de laeste *Ovend* is deur et votvalen van een riegel et mooie Latien van Cicero nogal singeliere uutvalen (blz. 132, r. 9 t/m 13). D'r hadde staon moeten: "Humanae vitae omnium rerum summa est amicitia. Amicitia summa est sententiae ac sensus consentio inter duas personas. Amicus est quasi alter eadem atque tumetipse." De vertaeling: "In een meenskeleven is van alle dingen et hoogste de vrundschop. Vrundschop is de hoogste overienstemming van zingeving en anvulen tussen twee personen. Een vrund is as et waore een tweede dezelve as jowzels."

L.H.

In Oosterwoolde was op 10 oktober de feestelike eupening van et tramwoningsprojekt deur de Kommesaoris van de Keuninginne. De gemiente Oost-Stellingwarf vreug Johan Veenstra om de kommesaoris, de burgemeester, heur vrouwluden, en de ere gaasten welkom te hieten mit een speciaol veur disse gelegenheid schreven Stellingwarfs Stielstokkien. Johan Veenstra leut him die kaans vanzels niet ontgaon. Et leek de redaktie aorig toe en drok zien toespraoke in disse *Ovend* of. (red.)

Johan Veenstra

Stielstokkien Eupening Tramwoningsprojekt

Meneer de Kommesaoris, Vrouw Wiegel, Burgemeester, Vrouw Lesterhuus, Vrouwluden en manluden,

Allemaole van hatte welkom in et gemientehuus van Oost-Stellingwarf op disse veur Oosterwoolde zo feestelike dag. Jim kieken grif wat vremd op, dat jim mi'j hier staon zien, mar ja, ze wullen vandaage graeg iene hebben, die de Kommesaoris in hatstikke geef Stellingwarfs welkom hieten kon. En nao lange en lange zuken kwammen ze bi'j mi'j te lane. Een schriever uut Ni'jhooltpae in... West-Stellingwarf.

Ja, ik keek d'r zels ok wel een betien van op. Een maond leden zat ik middags krek an de eerpels mit slaod en zoerstip, doe de tillefoon gong. Een man van 't gemientehuus hier. Of ik de Kommesaoris en de burgemeester op 10 oktober wel welkom hieten wol. In geef Stellingwarfs. En dan moech ik wel een betien zoe'n verhaeltien hollen as da'k iedere weke veur Omroep Frieslaand doe. Een betien stiekelen en gekanstikken moech dus best wel. Ik hoefde niet echt hatstikke aorig veur de gemiente te wezen. En ik moech ok best wel een vet traktament veur mien praotien vraogen.

Now, doe kon 't mi'j niks meer schelen, dat de eerpels, et slaod en de zoerstip koold stonnen te wodden. Eers he'k trouwens een verhipte hekel an dat gebel tussen de middag, mar och, aj' d'r zovule beter van wodden kunnen en... ie meugen zeggen waj' willen... Aanders ha'k et vanzels ok nooit een keer daon, want een schriever moet nooit en te nimmer mooipraoten en vlaiken mit zien machthebbers. Even docht ik nog: As ze now in Oost-Stellingwarf op et gemientehuus mar niet lezen hebben wat Willem Frederik Hermans lessend zegd het. Die vint naemelik dat iedere schriever in Nederlaand zo ongeveer behandeld wodt as een dörpsgek. Mar och, docht ik d'r doe drekt over henne, zollen ze in Oost-Stellingwarf al zo vorlik wezen dat ze lezen wat W.F. Hermans zegt? Zol 't literaire peil daor niet ophollen bi'j Konsalik? Dat ik bin toch mar gewoon kommen vandaage.

En mit graegte, heur, want ik bin vandaage stomme bliede veur Oost-Stellingwarf! Lao'we eerlik wezen, jim kwammen wel es een betien achter oons

in West-Stellingwarf ansulen en -hobbelen. En dan vien 'k et zo prachtig, dat zoe'n gemientebestuur hiere dan toch niet in de put raekt, mar gewoon mit de voesten op 'e taofel slat en dapper zegt: "En wi'j willen hier in Oosterwoolde ok mitbroezen in de wereld. Krek as de West-Stellingwarvers! Wi'j zullen de wereld es zien laoten dat wi'j ok wel wat kunnen! We hebben de boek vol van wat de dichter H.J. Bergveld indertied over Oosterwoolde schreef.

In 't uterste Zuud-Oosten
Van 't Stellingwarver laand
Daor ligt een kruud'rig dörpien
Zo schone as de brand.

"Een kruud'rig dörpien," zeden de bestuurders, "daor kopen we niks meer veur! We moe'n mitbroezen in de wereld! De skyline van Oosterwoolde moet veraanderen! Assen krigt dommiet een ni'j winkelcentrum, Et Vene krigt dommiet een ni'j winkelcentrum, oonze neringdoenden doen nooit en te nimmer wat aandere as knarpen en mierken. Weej' wat," zeden de bestuurders indertied, en ze sleugen nog es mit de voesten op 'e taofel, "we slaon die oolde tramhusies tegen de vlakke en dan zetten we daor een futuristische torenflat veur yuppies dae. An de slag mit mekaander!"

Dat was tien jaor leden. En tien jaor laank hebben jim hier mit mekaander vrot as scheurwolven. Gien gemierk en drege praoteri'jen, mar van de vroege morgen tot de laete aovend warken en buffelen veur et image van Oosterwoolde. Warken en buffelen, dat was et parool al die jaoren! Verduld nog an toe, ik bin wies op jim!

En doe kreeg ik lestdaegs die uutneudigingskaorte mit dat professionele kleureplaetien d'r op en doe kon 'k me gewoon niet langer inholen. Ik dochte: ik moet et alvaast bekieken! Dat ik bin in de auto sprongen en naor Oosterwoolde jacht. En ik hebbe mi'j d'r de ogen uitkeken! Zo mooi! Zo stads! Zo futuristisch! Wat een skyline! Doe 'k daor zo ston te genieten, kwam d'r een oold mannegien naost me staon. "Mooi hen?" zee ik ontroerd en enthousiast. Et mannegien haelde de schoolders op. "Ze hadden wat mi'j anbelangt die mooie, oolde tramhusies beter netties opknappen kund," zee hi'j nottelig. "Now bin we een bratse centen kwiet an zoe'n kael geval en peperdure architecten, want rekenen kun ze hier niet. En ik wedde mit jow, mien joongien, de dörpstimmerman van De Fochtel hadde d'r wat mooiers daeeklapt." Ik keek de man onthutst an.

Och, burgemeester, et gewone volk, goddaank dat jim op et gemientehuus en in de raod meensken mit visie hebben, die niet luustren naor wat et gewone volk zegt. Die willen alles toch altied mar bi'j 't oolde holen en zo kommen we vanzels nooit een tree veuruut in de wereld. En we moe'n mitbroezen as Stellingwarvers! Waor of niet?

Och, praot me d'r niet van . In West-Stellingwarf hewwe dat geziever mit et gewone volk ok altieten. Ze willen et oolde postkantoor holen, ze willen et oolde station holen, en tegen oons prachtige super-de-super-futuristische gemientehuus, dat now al veur de dadde keer in tien jaor tied verbouwd wodt, zegt et gewone volk oneerbiedig van: de loopstal. Et gewone volk, ie kun d'r niks mit be-

ginnen bi'jtieden. Now ja, in West hewwe et oolde station now toch mar wat opkalefaterd, want och, ie moe'n ze vanzels wel es een tree integen kommen, d'r bin zo now en dan ok verkiezings vanzels. Dat misschien kun jim "De Goolden Klokke" nog wel es een likkien varve geven of zo. Et is mar een idee, heur. Ik hadde daar vanzels ok stokken liever een futuristische torenflat veur yuppies had, mar och, alla, et leven is now ienkeer geven en nemen.

Allienig ien ding hadde dat oolde mannegien wel geliek an. Rekenen kun jim hier echt niet. Wat dat angaot hej'm d'r iene grote wildeboel van maekt. Eerst dochten jim: et zal wel goed een miljoen kosten en now zitten jim al haost op vier miljoen en de definitieve ofrekening moet nog kommen! Dat et zal wel vuuf miljoen wodden! Och, zokke rekenderi'je, et staot vanzels een betien flodderig, lao'we eerlik wezen, mar echt slim vien ik dat niet, heur. Meensken mit visie kun heur gedaachten netuurlik niet bi'j die stomme centen hebben.

Mar wat a'k wel slim viene, dat is, dat as dan bliekt dat jim d'r, wat de centen anbelangt, een rommeltien van maekt hebben, daj'm dan zeggen: "En now gaon we de Stellingwarver Schrieversronte kotten op 'e subsidie." Kiek, wees dan kerels mit mekaander en zeg dan: "We hebben oons best vergaloppeerd mit de centen, et is oonze eigen schuld, dan mar es een jaor niet op vekaansie, dan mar es een piepien minder opstikken. Mar om je eigen tekotkommings en missers op een aander of te schoeven. Nee! Daj'm een dooie kultuur, oftewel de oolde tramhuses, tegen de vlakke boekt hebben, best heur, mar laot de levendige kultuur now nog even in leven, je.

En daaromme bin 'k zo verhipte bliede dat jow hier vandaege binnen, meneer Wigel. Want we gaon dommiet nao de feestelikheden naor een exquis etablissement, om et mar es in echt geef Stellingwarfs te zeggen. Een exquis etablissement in Oosterwoolde veur een smaekelik prakkien. En jow weten wel hoe aj' zaekies bedisselen moeten in exquisite etablissementen. Dat as jow dommiet et proesien huzaorensalade an 't behaffelen binnen, trek dan even de kultuurwethoolder an de slippe van de jasse en vertel him dan hoe as 't wel moet mit de subsidie van de Schrieversronte en dat de perveensie juist méér geven wil. En dan komt et grif wel goed, want van jow neemt hi'j zoks wel an. En dan wodt et dus veur iederiene een feestelike dag!

En as jow dan vademiddag mit de vrouw weeromme rieden in de auto naor huus toe, dan zeggen jow grif: "Die Stellingwarvers, ze valen me wat tegen wat de centeraosie angaot, mar wat een pracht van een torenflat en wat broezen die verhipte Stellingwarvers zo staorigan mit in de wereld. Wat is 't zo staorigan een vorlik volk." En dan kikt jow vrouw jow geringschattend an en dan zegt ze: "Daj' daar now eerst achter kommen, die Stellingwarvers, dat is ja familie van óons Drenten." En dan leunen jim beide nog boordevol feestelike Stellingwarver indrokken en nog zat van dat smaekelike prakkien in dat exquisite etablissement, achterover in de kussens van jim limousine en jim snorren Frieslaand deur...

Een genoegelik feest allemaole!

Oene Bult

Beoordieling

De veurige keer is mi'j in *De Ovend* ien zinnegien hiel slim opvalen. Dat staot op bladziede 120, krapan bovenan. En et is de bewering die daor staot, die veur mi'j anleiding is om d'r eins op nugging van de beoordielingskemmissie zels wat brieder op in te gaon. Want et is die kemmissie die om praot en tegenpraot vragt.

In et veurste plak geef ik de kemmissie (die heur zels mit een Fraans woord jury nuumt) hielendal geliek. D'r is spietiggenog haost gien 'diskussie' in et Stellingwarfs en de Stellingwarver schrieveri'je. Doe ik daor vroeger nog wel es wat an dee, is mi'j zoks ofraoden. Waoromme? Et bedarft de sfeer zo gauw en wi'j willen et graeg gemoedelik holen. Veural as daor opinies an te passe kommen en grif as die op karkelik en poletiek mad liggen, bin et al gauw hiete heufden en koolde hatten. Ik geulef daor niks van, mar et is vaeke wel een algemien gegeven. Op mi'j (en aanderen) het ok de Schrieversronte en et Schrieverskontakt altied wel de indrok maekt van et veural rustig holen te willen, onder de noemers van algemien en objektief. Wat neffens mi'j vanzels nooit kan, mar et streven in die richting is eerstan best te begriepen, want een opkommende beweging het et al drok genoeg om in de bienen en op poten te kommen en gaot alle striederaosie dan et liefste uut de weg. Et is mit naeme die zonuumde Stellingwarver gemoedelikheid en et in alle rust opbouwen van een orgenisaosie mit riegelmenten en strukturen, die een flinke diskussie, op wat veur gebied dan ok, in de wege staon het. Hoe begriepelik ok, toch onterecht, naor mien daenk. Zels heb ik intussen aorig wat langs de weg van 'Stelling' kwiet kund en een aander langs 'daegelikse dinkies', in een verhael, gedicht of dagboekpatties.

Dan komt d'r nog wat bi'j. Et zal veur een protte ok de vraoge wezen of praot en tegenpraot in een tidschrift dat om de twie maonden verschient, wel zin het. Vaeke bi'j et eerste al weer vergeten as de tegenspraoke volgt. Daor zit wel wat in en mit daoromme heb ik d'r ok altied veur pleit, dat *De Ovend* ien keer in de maand verschienen zol (b.g. in et Schrieverskontakt), mar daor is ondaanks alle goeie veurnemens nooit wat van terechte kommen an now toe. En dan bin we d'r nog niet. Et is de vraoge, of d'r wel zoveule Stellingwarvers mit een 'opinie' binnen en of poletiek in de Stellingwarven niet et eerst en et meest deur niet-Stellingwarvers van komof bedreven wodt, beparkt blift tot meensken die daor de kost mit verdienen om aanderen te bedisselen, of mit et naopraoten van 'bobo's' uut Liwwadden en Den Haag daor heur broggien nog es in vienen willen.

(Ik hebbe dit alles eerst eventies op een 'floppy' mit de tekstverwarker vaaste legd, om dan mit een peer diskussiepunten veerder te gaon. Zo, ik heb et toegelieke ok mar even op 'e ofdrokker zet, want et is mi'j al wel vaeke gebeurd, dat ik mit een drok op een verkeerde knoppe van de mesiene mien hiele wark van een aovend naor de knoppen gaon zag. Et schient elkeniene wel es te overkomen, zodat ik mien domhied of slaoperighied niet veerder verontschuldigen hoof. Enne, wat ooldere meensken moe'n vandaege-de-dag hiel wat ni'je technieken leren, wi'j een betien goed mitkommen kunnen. Zuwwwe disse peer zinnen mar eventies

as een kotte onderbreking beschouwen?)

As we daor mit genog meensken nocht an hebben en de tied veur vri'j maeken willen, zollen we et best es (mit alle beparkings as boven nuumd) hebben kunnen over:

1. Wanneer komt et volgende kienderboek uut? En veur ooldere jeugd? Waoromme gebeurt dat now niet?
2. Hoe otterdoks (of puriteins) gaon wi'j mit oonze tael omme? Of hoe vri'jzinnig? Kan een woord as 'jury' eins wel? 'Literatuur', 'novelle', 'essay', 'cyclus', 'nivo' en zo wieder? Ik zol daor mit de laeste beoordielingskemmissie van de Bergveld-pries best wel es mit in 'diskussie' willen. Heur naemen bin mi'j niet bekend, dus et kan niks persoonliks wezen, veur wie dat al daenken moech.
3. Vietert de Oolde Pook-pries wel an, as die naor een betoefde Stellingwarver praoter, zanger en schriever gaot? Krek liek as de Bergveld-pries, as die veur de tweede keer naor dezelve schriever gaot, waor elk wel van wet, dat die de beste is?
4. Wat ondernemt de Schrieversronte (b.g. middels *De Ovend* en et Schrieverskontakt) om jonge meensken tot Stellingwarfs lezen en schrieven te brengen? (Hoeveule jongeren zollen disse *Ovend* lezen en waoromme/niet?) Wil et Stellingwarfs ok in de toekomst blieven en ok dan bevodderd wodden, moe'n dan schoelen, karken, verienings, radio en tillevisie niet vule meer doen? Maekt de poletiek him d'r vanof mit een betien Sunderklaos te speulen? Wel mooi, mar iene dag in et jaor is toch vusen te min? Krek as dieredag?
5. En wat te daenken van Stellingwarver kraanten, die aldeur Hollaanse woorden naor Nederlaans (adverteensie)geld gooiën?
6. Wat verlet hebben Stellingwarvers van een Stellingwarver woordeboek en hoe zollen zi'j et dan (naost Henk Bloemhoff c.s.) hebben willen?
7. Bin wi'j niet hadde an een ni'je spelling toe? Waoromme vaeke muulik doen as et vule makkeliker kan? (B.g.: schoele = skoele, vurrad in plak van verraad?)

Zo kan ik nog wel een schoffien deurgaon. Et Schrieverskontakt zol neffens mi'j an weerde winnen as dit soorte van onderwarpen op 'e bodden kwam in stee van de zoveulste lezing. En as de Schrieversronte weer es wat meer van aktie blik gaf, naost et vule burowark wat ok daon wodden moet. En as niet elkeniene even veurzichtig was as de 'jury', die heur rappot in de laeste *Ovend* veur mi'j anleiding was om dit allemaole es op pepier te zetten. Vaast nog niet de helte van wat d'r an 'diskussie', 'opinie' en poletiek meugelik is. Enne wie schrift zoe'n min jury-rappot eins, as een vlak kool- en geitsperend ambteners-, middenstaans-, schoelemeesterachtig opstel? Laot die zien/heur naeme es eupenbaor maeken, dan is d'r ok een persoon waor aj' dan es tegenan praoten kunnen.

Harmen Houtman

Stellingwarvers naor West-Frieslaand

Op zaoterdag 21 september gong een bus mit 50 leden van de Schrieversronte naor de ere kaant van et Iesselmeer.

Via Lelystad en Enkhuzen kwammen ze tegen tien in Hoorn an. In de Waag was de eerste halte veur koffie mit krentebolle. Nao een kuier deur et oolde stattien gong et deur de Beemster (o.e. de Riep) naor Langendijk. Hier wodden in et oolde veiling-gebouw drie hiele lekkere bolties uut een aorig, stoffen poedegien toverd. Naodat brood en koffie zien weg vunnen hadden, gong et gezelschop naor de veilinghal, waor deur middel van de klokke beuden wodde op eerpels, appels, proemen en plaanten. Een prachtige boottocht deur et gebied van de duzend eilaanties (mit veur een diel grunten) sleut dit bezuuk of.

Op 't aende van de middag wodde Noord-Scharwoude andaon. Hier bekeek et volk et winkelmuseum. Tussen alle oolde bodden, koopweer en teunbaanken, hong ok nog een pertij oorwaarmers uut Makkinge.

Et slot van de dag was een echt Westfries maol mit as uutsmieter et recept van et geneutene.

Et culturele diel was een ontmoeting mit de West-Friese-Schrieverskring. Siem de Haan vertelde wat over de aktiviteiten en Nel van Laren las veur uut eigen wark. Ok leuten zij heur boeken zien. Een wat uitgebreider contact mit oonze Stichting zit d'r wel in van heur kaant.

Tegen tien was et gezelschop weer terogge op 't oolde stee. Dat iederiene geneuten hadde van dit alweer 12e reisien was te heuren en te zien!

